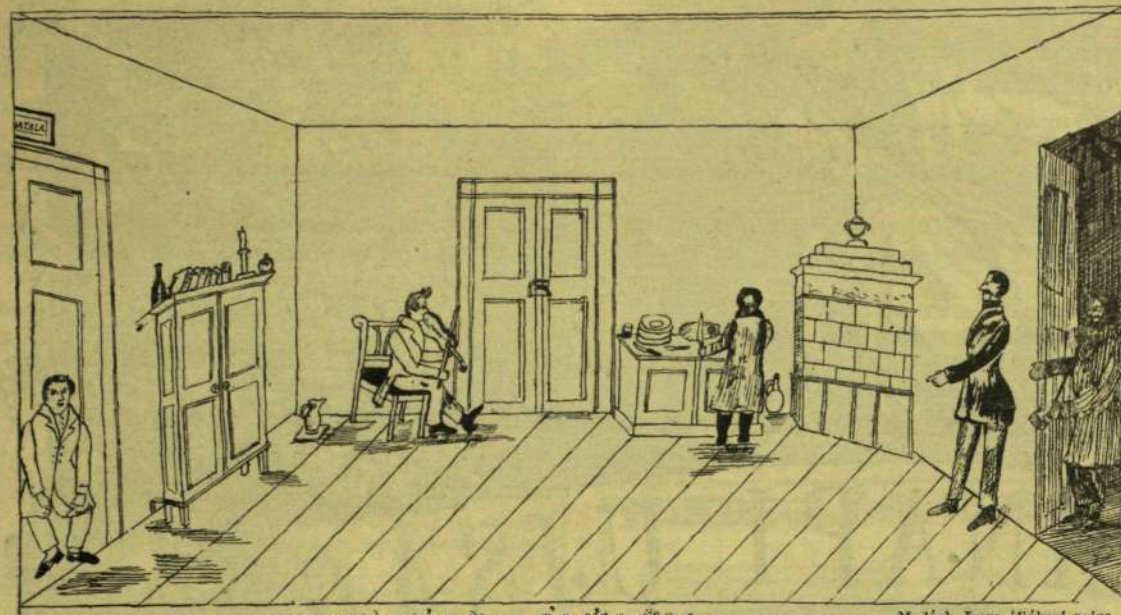

VOLT TÁNTZ CÉLJÁN 1838.

Madách Imre ifjúkori rajza.

nem fogyó öserőt rejtgetve, a történelem még nem látott. Kelet és Nyugat, ozmán hatalom és kereszténység ebben az időben csak azért látszanak egymás ellen törni, és ellentétükkel a világot lángba borítani, hogy egy közbeékelte birodalmat romba döntsenek s egy nagy hivatású nemzetet a föld színéről kiirtsanak. Nem elég, hogy nyíltan életére törnek, de szinte nagyobb baj még, hogy nyugati konoksággal és keleti furlanggal egyaránt tönkre pártfogolják. És hagyján, hogy külellenségek szaggatják szél-jel a nemzetet, de a gyógyíthatatlan sebet maga a nemzet ejti saját testén azzal a mélységes benső meghasonlással, mely egyrészt a felekezeti szétszakadásban, másrészt a nagy urak önzéséből eredő féktelen pártoskodásban nyilvánlik véget nem érő változatokban. Nyugat és Kelet egymás iránti féltékenységgel ingerlik egymást folytonos hatalmi terjeszkedésre. A német hatalmi vágya tüzei föl és uszítja ránk növekedő mértékben a török veszedelmet, s viszont török terjeszkedés zudítja ránk Nyugat nagy hatalmát, mely érezvén, hogy gyökereit térfoglalásának legnagyobb akadályát nemzeti egyediségükben rejlik, ép ez egyediség ellen kezdi meg évszázadokon végig húzódo rendszeres harcát. Közül a halálra szorongatott nemzeti önérzet egyre elmélyedve és fokozott öntudatra emelkedve, mind esodálatosabb erőfeszítéssel vívja nagyszerű tusait; nyomában azonban ott állok a nemzeti kishitűség és a kapaszkodó családok megvásárolhatósága, a mi reménytelenné tesz minden hazafias föllángolást. A mit nem végez el a bitó s a vérpad, elvégzi annál biztosabban az elmék meghasonlottsága, mely a hitszakadásban nyeri beláthatatlan időkre szóló, másíthatatlan kifejezését.

És mert minden ize-tagja a nemzetnek a maga módja szerint veszi ki részét a fejetlen küzdelemből: a vidékek különfélesége szerint más-

más képet ölt az általános nemzeti szenvedés, s az időszakos föl-föltámadás. Itt, nemcsak Nógrád vármegyében, melynek czimereiben nem hiába szerepel a vassas vitéz kivont karddal, a hegytetők regényes vármegyéi hirdetik a késő utódoknak a nemzeti széttagoltság nagy történeti bánatát. Itt garázdálkodtak Giskra huszita martalócai, innen üzik, verik ki egymást császári, török és fölkelő magyar seregek szüntelen véres hullámzásban. Fülel, Nógrád, Szécsény, Gyarmat vármegyéi, kik külön-külön a nemzet történetét élték át, vajh milyen tanulást olvassunk le omladékaiktól? Talán azt, hogy bármit mivel legyen a magyar vitézség, csak idegen hatalom útját egyengette e földön, s csak azt, mire mindig tört, a nemzet ősi egységét, nem vívhatja vissza soha többé?

A Mátyás király korában virágzott Madách Lászlónak harmadik ivadékbeli utódja, *Madách Péter*, már török fogságba kerül. Előbb, 1552-ben a török már lerombolta volt a Madáchok sztrégovai várkastélyát. Madách Péter 1585-ben szabadul ki a török fogságból és Erdélyen át koldulva tér haza szülőföldjére. 1597-ben azonban már újból mint gyalog kapitány vesz részt a török elleni hadjáratban. Nővére, Madách Krisztina, ki Rimay Györgyhez ment férjhez, anyja Rimay Jánosnak, a költőnek. Rimay János volt az, ki sógorát, Madách Pétert az evangélikus hitre térítette.

Madách Péter fia, *Gáspár*, 1637-ben Nógrád megye alispánja, orvosi író, ki „De asparagi virtute”-ről értekezik és Matheolus orvosi munkáját magyarra fordítja. Gáspár fia, *János*, 1666-ban szintén Nógrád vármegye alispánja, törvénytudó. Ő tőle származik az 1659-iki 45-ik törvényezik.

Még nagyobb szerepet visznek a Madáchok Tököly fölkélese idejében, mint a Bocskay korában. Az előbb említett Jánosnak fia, ugyancsak

János, 1676-ban Fülel mellett megsebesül: 1682-ben mint Korpona kapitánya szerepel, 1684-ben pedig a honti fölkélek vezére Buda ostrománál. Törvénytudó, ki az 1681-diki 25. és 26. törvényezik megalkotásában részt vett. De nála még jóval kiválóbb törzssökös kurucz alak testvére, nagyszakállu Madách *Péter* uram, Thököly generálisa, ki 1682-ben elfoglalja Kasát. Ő benne emelkedik legmagasabbra a Madách nemzetség kurucz dicsősége.

A Madáchok jó és rossz napokban mindig híven oda állottak, a hová őket a nemzeti becsület szava intette. Hívei III. Endre királynak, s az utolsó Árpádok védik a pártos olygarchia támadásai ellen. A nemzeti széttagoltság szomorú századaiban mind önfeláldozó hívei a veszendő magyar ügynek. Csatatűzben és békés munkával, törvényhozásban s a tudomány művelésével, a mennyire a zivatáros idők követelik és engedik, a nemzeti megmaradásnak és a nemzeti szellem haladásának tántoríthatlan bajnokai. Nem pártoskodó, kapaszkodó, hitet és pártállást csere-berező honfiak, s talán ez okból nem kerülnek az országnagyok legelső sorába. Önző családi politika nélkül mindvégig igaz lélekkel szolgálva hazájukat azon becsületes történeti nemzetségek közé tartoznak, kiknek köszönhetjük, hogy a magyar nemzet még él.

E vitéz, de egyúttal munkás, harcias, de egyben műszakiedelő, áldozatra kész, de egyben gazdálkodni tudó nemzetség sarja Madách Imre, bölcselmi költő. Hat századnak történelmi hagyományai élnek családjában; ő maga újabb történetünk legdicsőbb korát éli át. Szemlélődő nagy elméjének így már a családi hagyomány s a saját életküzdeme ad történeti irányzatot. Merész gondolkodása hogyan emelkedett volna egyéni élményekből, családi emlékekből a nemzet történetét át világtörténeti magaslataira és azon túl a végső kérdésekhez, melyek az emberi szívet és elmét minden időkben foglalkoztatják! Nem csak a saját nemzetsége, de általában a magyar nemesség dicsőül meg Madách Imrének minden osztálykorlátot áttörő bölcselmi szellemében, s mutatja az utat, hogyan emelkedik az igaz hazafias érzés az egész emberiség örök érdekeinek szolgálatába.

MADÁCH IMRE RAJZAI.

Leveleinél talán még érdekesebb életrajzi okiratok Madách Imre sajátkezű rajzai és festményei. Már alig hat éves korában egy kis rajzzal lepi meg édes anyját nevenapjára „fiú szeretőnek és tisztelőnek jelöl”. Látni, hogy a rajz kezdettől fogva föl van véve a rendes tantárgyai közé, s a gyermek jóformán a betűvetéssel egyidejűleg idomok ábrázolását is gyakorolja. Ép oly gyermeki gonddal rajzolja a betűket, mint a szál tulipánt vagy később a nefelejt-csokrot a névnapi felköszöntőre. A kegyeletesen őrzött hagyaték mint-

egy 32 rajzot és 5 olajfestményt tartalmaz. Némi nagyobb ügyességre Madách Imre csak későbbi éveiben tett szert, de rajzolatai nem is önmagukban véve érdemelnek figyelmet, hanem annál érdekesebbek életrajzi, sőt mondhatnám, irodalmi szempontból. Semmi nemű műkedvelői komolykodás nem vezérelte Madách Imrét, hanem csak tiszta szórakozásból nyúl a rajzhoz, krétához, rajztollhoz, vagy az ecsethez. Későbbi években gyakran csak a társaság mulattatására veti papírra humoros rajzolatait. Mégis bámulatos, hogy e rajzok sorozatában egészen világosan kidomborodik Madách Imre életpályájának s egyúttal költői fejlődésének három időszaka.

Az első sztrégovai időszakot, a házasság korát Csesztvén, valamint a második sztrégovai időszakot oly világosan megkülönböztetheti a szemlélő a rajzvonásokban, mint a költői művekben. A műszaki kezdetlegesség és nemtörődomségén keresztül valami igen jellemzőes egyéniség, mi annak bizonyítéka, hogy kiváló ember bármihez nyúljon is, ha csak kissé hű marad kedvteléséhez, valamely határozott egyéni bélyeget nyom egyébként még oly jelentéktelen munkáira is.

Mily feltűnő pl., hogy a házasság szakába eső mintegy 11 darab rajzolat (1845—1851) egytől-egytől tájkép, míg az előző és következő korban majdnem kizárólag emberalakokkal és csoportokkal találkozunk. Madách eredetileg a bölcselmi szellem uralma alatt álló mélységes lírai és drámai tehetség, ki a rajzoló és elbeszélő költészettől vajmi távol esik. Magvas elme, mely irtózni látszik a szélességtől és terjedéstől. Ha nem tanul meg rajzolni, talán nem is próbálkozik meg annyira a leíró költészetben s a prózai elbeszélésekben. Mikor házasságának boldog éveit éli, feleségében, gyermekeiben gyönyörködik, s szenvedélyei elcsendesednek, az idylli hajlam föl támadása a tájképrajzra vezeti. Ugyanez időszakba esnek terjedő leíró költeményei is.

Micsoda boldogság sugárzik pl. az 1845-tel jegyzett tájképen! A park a szökőkúttal, jobbra a kastély kerítéssel, balra nyárfasorral: a boldog férj ábrándja. A falu, a dombon álló templommal, balra zúgó patakkal és malommal csupa melegegédést lehel. Az idyllt föl váltja a regényes tájkép, szakadék a hegyek között, dülő kereszt a völgyben. Minél egyhangúbb a házasság élet, annál inkább keres a képeket kárpótlást a regényes képekben. Ez időszakból erednek regényes leíró költeményei is. Egy-egy szelíd bánatos kép is tarkítja a sort, minő pl. a kis kápolna a keresztúton. Alföldi képek is vannak: bizonyára emlékezők ottan tett útjaira. Elöl gémes kút vályuval, azon túl pusztaság, melyen a messze távolban lovas vágat. Érdekes kép az 1850-ből származó, mely azt mutatja, hogy apósaához, Fráterekhez ellátogatva, mint kel át kocsijával egy kompon a Tiszán. De legsajátosabb az 1848. január 8-ikával jegyzett, borzalmas hangulattal terhes kép, mely egy tengerből kiemelkedő, tüzet okádó hegyet ábrázol, s mely úgy látszik, a kitörő forradalom előérzetének jelképes kifejezése.

A házassága utáni korszakból (vagyis a II. sztrégovai időszakból) származó karcolatok már igen szabad és merész technikáról tanúskodnak. Humoros tartalmúak s a társaság mulattatására készültek. Több figyelmet érdemel ez időszakból származó néhány olajfestményre, mert szerkezetükben egészen ráismerünk az író-ember alkotó módszerére. Anyjához intézett leveleiből még a nap is pontosan megállapítható, mikor az olajfestést tanulni kezdte. 1839. január 17-én írja: „Ma kezdtem el az olajfestést, igen jól megy.” Egy Zrínyi-mellképét egészen kifogástalan iskolássággal festett. Itt azonban csak a 60-as évekből eredő két olajfestményre akarom az olvasó figyelmét felhívni. Mindkét képen két pár szerepel. Az egyiknek forráskút mellett egy szöke és egy barna lány látható: a szöke lánytól barna vadász-ember kér egy ital vizet, a barna lány fejére szöke vadász tűz rózsát. Még a vadászkutyák közül is az egyik fehér, a másik fekete. Hasonló ellentét uralkodik a másik képen, csak hogy humoros alakban. A szép csapáros lány teli boros üveget nyújt a nagy kedvű daliás magyar legénynek, mellettük pedig hálópipkás, hizott képi német Seelsorger burnóttal kínálja a szemben ülő vuklis vén asszonyt. Bach-korszakbeli gúnyolódás ez, mely a költő-

A drága Édes Anyja neve napjára
Fiú szeretőnek és tisztelőnek jelöl
rajzolta
Madách Imre.

MADÁCH IMRE RAJZAIBÓL.

nek a „Civilisator” című, ugyancsak a Bach korszakot csúfoló vigiátékára emlékeztet. Mindkét képen a festő csak mosolyoghat, mégis mind a kettő nagyon élénk világot vet azon ellentétekben mozgó dualista szerkezetre, melylyel a „Férfi és nő”-ben, s „Az ember tragédiája”-nak páronként egységet alkotó jeleneteiben találunk.

Ámde mindezeknél érdekesebbek Madách Imrének éppen ifjúkori, kezdetleges rajzolatai, mert valósággal életrajzei adatok, melyek híven élénk tárják a Madách-fiúk otthoni iskoláztatását. Az egyik ez az aláírás olvasható: *Wolff tánczórája, 1838.* Színhely a kastély ebédlőterme. Balról jó Wolff, a kikent-kifent tánczmester, mögötte a hófmester, Kovács Lajos uram, hosszúszerű pipával. Szemközti velők a terem másik végén látjuk, nyilván tánczlelésbe rakva lábait, Imre öcsését, Károlyt. A rajzon rögtön megismerjük a kastély mai ebédlő ter-

mét, melynek két szemközti levő főbejárata közül az egyik a tornácra, a másik a parkra nyílik. Ez utóbbi bejáratból vette föl a képet Madách, úgy, hogy ez a rajzon nem látható. A szemben fekvő udvari bejáratból balra ül a tánczmester hegedűse, jobbra az ételszekrény mellett látható, hátát felénk fordítva, István, a szolga. A teremnek baloldalán még egy szekrény látható, tetején felredülő könyvekkel, gyertyatartóval, palackokkal és butykokkal. A jobb szögletben nagy négyzetű ággyal kályha. Biztosak lehetünk benne, hogy a mértani feszességgel rajzolt kép a legkisebb részletekig híven megfelel a valónak. A bal szögletben a padlón kétszögletű ott állott a vízes kancsó, a kályha és ételszekrény közti sarokban pedig egy korsó, éppen úgy, mint a rajzban. Az ételszekrényen a felvágott kenyér, a halomra rakott tányérok, pohár, villa, kés nem kevésbé a szigorú valót ábrázolják. Csak Madách Imrét magát kell az egészhez hozzá képzelni.

A másik tollrajznak czíme lehetne „*Leczké-nél*”. Színhely az ebédlővel szomszédos tanuló szoba. Hosszú, egyszerű asztal elején ül a hófmester, vele szemben Pali, a mestertől balra, az asztal hosszabb szélén Károly, mögötte könyves állvány és szekrény, fölött könyvek. Pali mögött ágy és mosdószekrény látható. Az asztal mellett Károlylyal szemben ülve képzeltető *Imre* is. A kép este vétetett föl, mint az asztalon levő égő gyertya mutatja. A tanító palatáblára ír: oldalt tőle nyitott könyv; Károly előtt az asztalon bicska, papiros; Pali állása kissé érthetetlen: bal kezével tartja a tollat, jobb kezét mintha fejéhez emelné.

A legkövetkező életrajzi írás teljes kielégülést érezhet e képek láttára. Általában magyar költő életéről alig alkothatunk — a Petőfiét kivéve — élénkebb és világosabb képet, mint Madáchról. A mennyire nem ismertük őt, míg élt, oly részletesen tárul föl előttünk, utódok előtt, egész életfolyása. Művei, levelei, rajzai, hagyományai kimerítő és gyönyörűen összhangzó tanúságot tesznek a ritka nagy emberről.

P. M.

SZABADSÁG VIRÁGA.

Írta és a Petőfi-Társaság ülésén felolvasta

Bartók Lajos.

Hol virágzol valjon, szabadság virága?

Szülőfölded lesz az Alföld rónasága.

A végtelen síkon, nem is nyílhat másból,

A szerelmes napnak lángoló csókjától.

A repülő szárnyú szellő ölelésén,

Kék egen versengő pacsirta zengésén,

Ott, hol egybeolvad az ég a róna, —

S eltűnő délibábként, míg elértünk volna.

Vagy nem az alacsony föld terem meg téged:

Bérczek ormain nősz, virága az égnek!

Mennydörgés moraja a te bölcsődalod,

S dajkával ringatnak rettentő viharok.

Napsugártól elrejt örök felhő fátoly,

S nem harmat öntöz, de gyász siralmu zápor;

Vad szirtek örvénye felett, hazád itt van, —

S lehell, ki hozzád tör, leszakíthatatlan!

Vagy a nagy tengernek vagy csodavirága,

Mely korlátlan és mély, mint a szív világa?

Gyökereid odalenn horgonyoz a mélyben,

S fönn virulsz lebegve habok lágy ölén.

Mint mosolygó tündér, dőlsz a hullámokra,

Bírásdért ezer hajóst csalogatva,

S ha már közel érnek: vész gyúl mindenünnet,

S ők véled a lázadt tengerbe merülnek.

Ah, nem, szép szabadság, nem virulsz te másból,

Csak hősi szívekben, vérők hullásából.

Már fakadásoddal a szívet repestéd,

S halálát okozza hervadásod, vesztéd.

De porlad a márvány, mely áll sírkertekben,

Lány emlékezés, mint szellő, továbbben;

Fejdelmi kegy: árnyék, mely leszál a nappal,

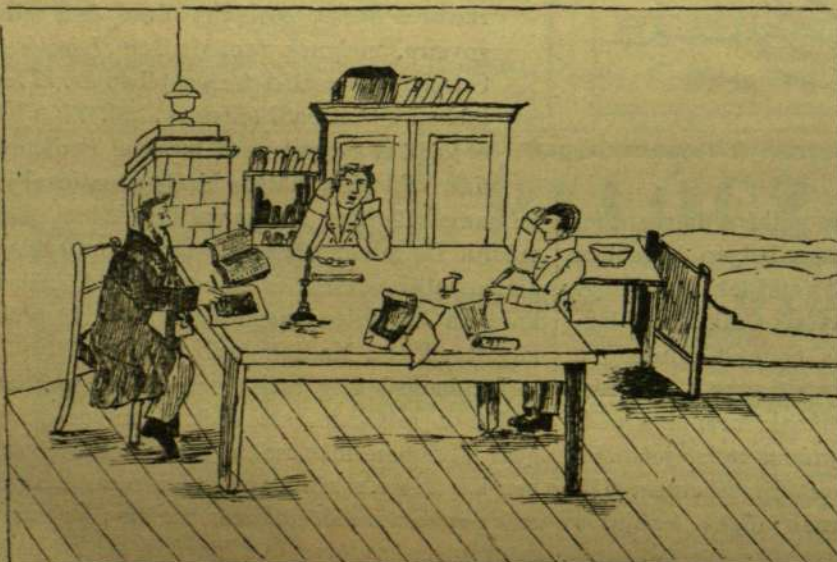
Nép-hála versenyen üres tengerhábbal.

Örök csak egy emlék, ihlete, pompája

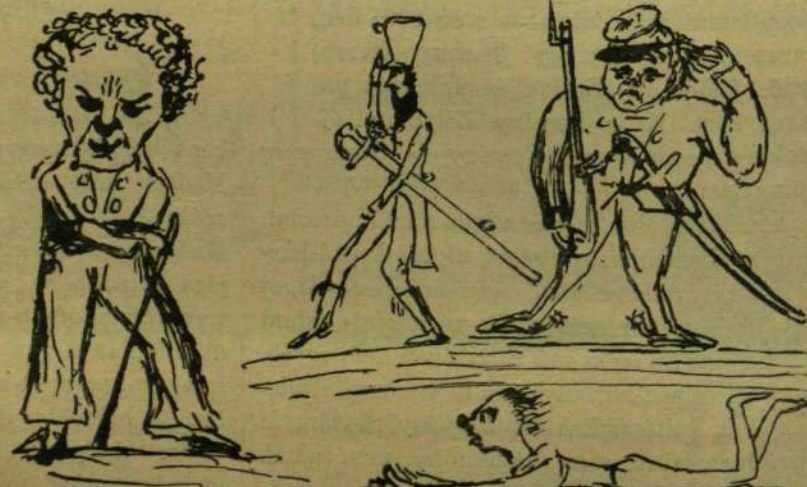
Égre szálló: te vagy, szabadság rózsája!

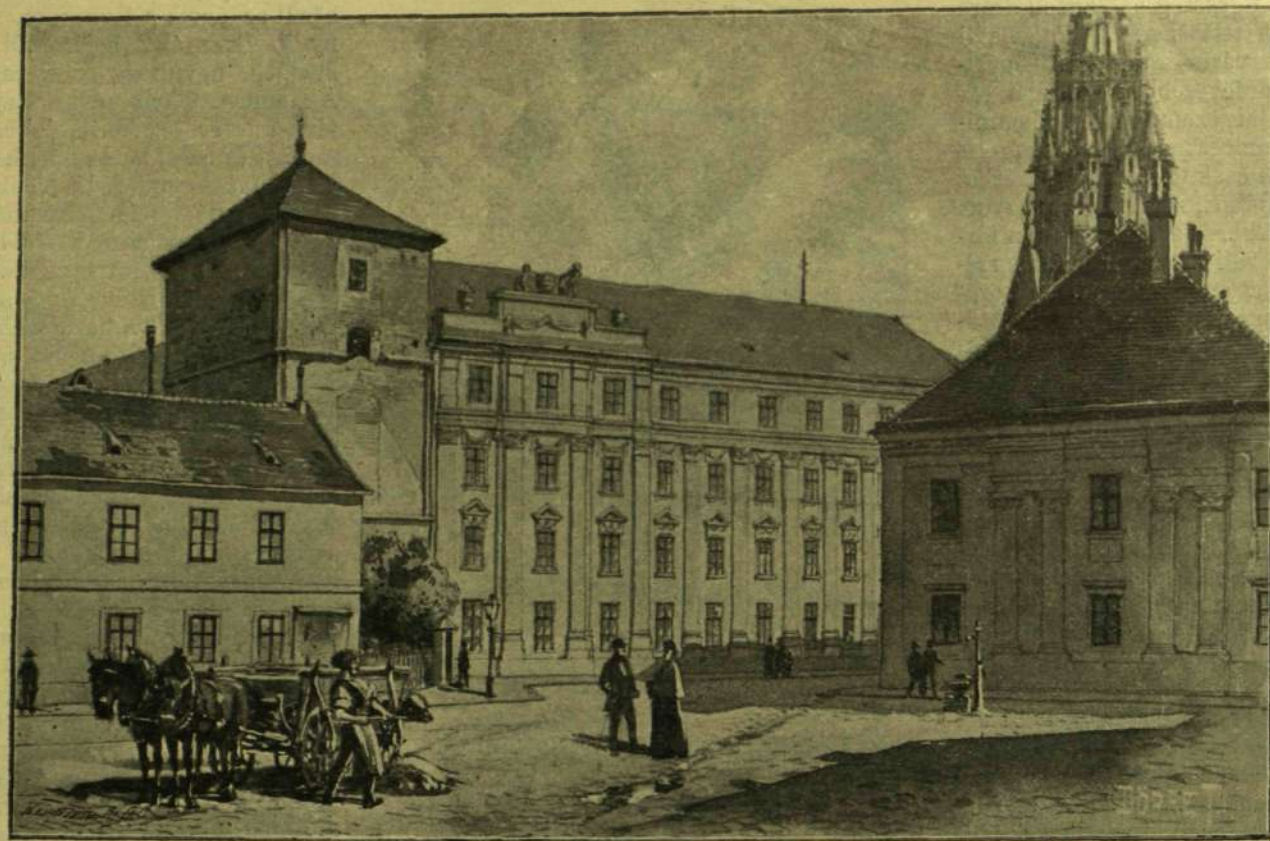
Csak te vagy, virágok királynéja, örök,

S virulsz vértanúid pusztá sirja fölött.

MADÁCH IMRE IFJÚKORI TOLLRAJZAIBÓL.

A BUDAI KAMARA ÉPÜLETE. — Dörre Tivadar rajza.

„A KÉT BOLYAI.”

Bedőházi János új könyvéből.

Bolyai Farkasnak külföldről hazatérte utáni életét mindenre kiterjedő részletességgel, de oly érdekesen adja elő az életirő, mintha regényes korrajzot írta, melynek hőse a maga korabeli társadalomtól környezve jelenik meg az olvasó előtt. Magánélete, hivatalos és irodalmi munkássága, sok küzdelme és csüggedetlen jelleme, fenkölt gondolkozásmódja és minden jó ügyért való lelkesedése sajátosságosan sok színű, de mégis tökéletesen egységes és igen vonzó képpé alakul a szerző biztos ecsetje alatt.

De halljuk magát az életirőt!

Bolyai Erdélybe visszatérve, Kolozsvárt állapodott meg, de semmi terve, célja, megállapodása nem volt; ép úgy mint egyetemi évei alatt,

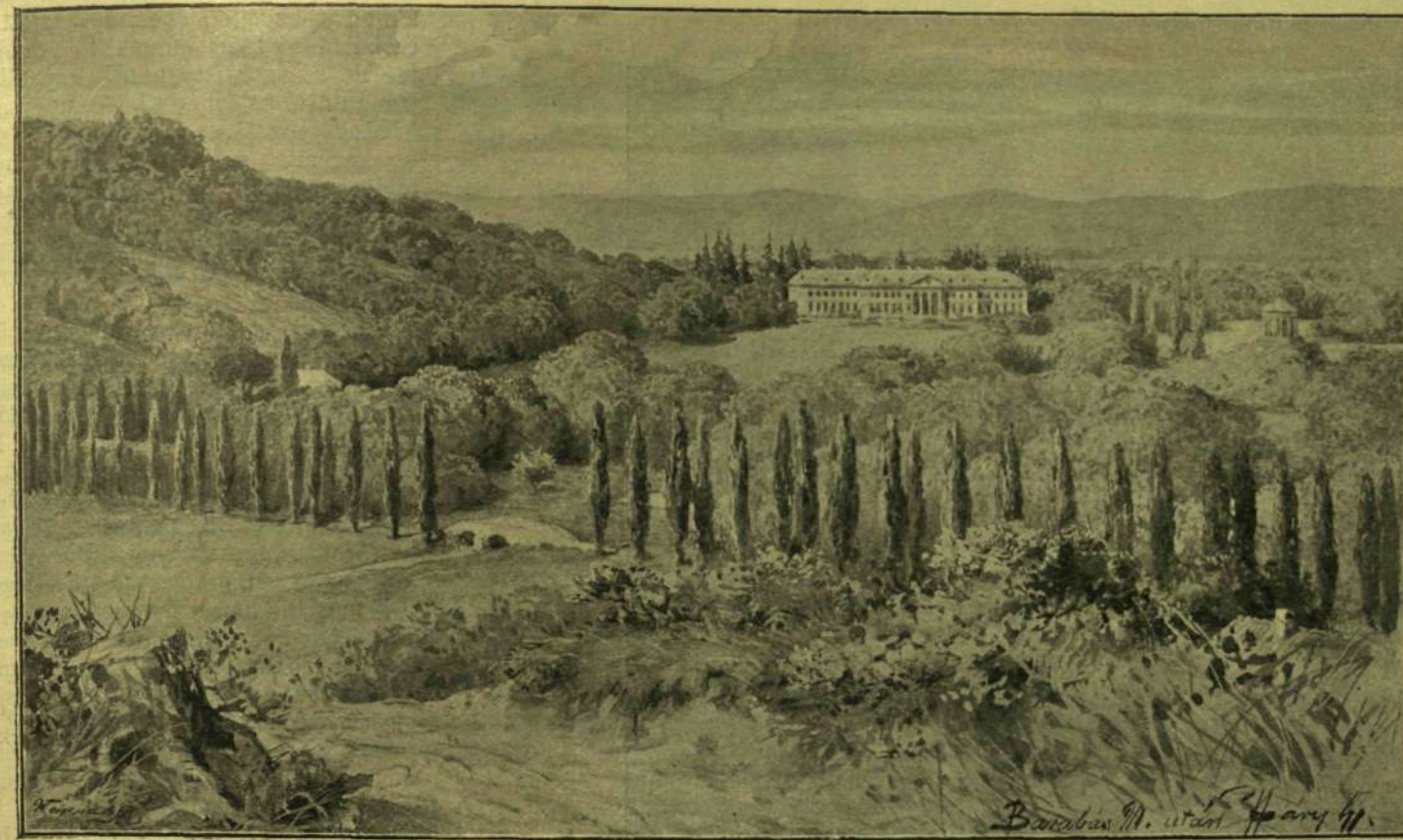
az élet anyagi oldalával nem törődött, egy kört keresett magának élénk, nyugtalan szelleme, a hol nyilatkozhasson, a hol szabadjára röpködhessen. Ilyen kört abban az időben Erdélyben leginkább csak Kolozsvárt találhatott; s e körnek minden bizonynyal ő maga igen kedvelt és marasztalt tagja volt.

Barátjai által 1801 év farsangján egyszer rávétére bába megy s ott megismerkedik egy fiatal leánnyal, Benkő József orvos leányával, Zsuzsánnával, kit nem sokára el is vett. Ugyanazon év szeptember hó 28-án volt az esküvője. Mint új házasság első lépésére költözött, a hol egész szenvedélyvel adta magát a kertészetre, gazdaságra. A domáldi egyszerű nemesi kertjét angol parkká akarta átvarázsolni, s csapongó képzelme nem vetett számot a kivitel lehetőségével, sem anyagi erejével. Majd a kertjén át vezetett vékony erű patakkal próbálta a vizesést, majd kertjének egyik szegletét ülteti be vadfákkal, hogy erdőt teremtsen; kunyhót

épít, gyümölcsfaikolát plántál, s mindezt oly tüzzel, hévvel, mintha életének egyéb célja se volna.

A fiatal Bolyainéról nagyon keveset tudunk. Később kifejlődött, nagy foku s örültségbe átesapott idegbajáról annyit következtethetnénk, hogy talán nem az a nő volt, a ki férjét teljesen boldogíthassa. A heves, ingerlékeny, izgatott idegzetű asszony nem állott a műveltség ama fokán, a milyen a magas műveltségű nők körében nőtt és forgott, e körben nagyon is kedvelt, finomult izlésű Bolyai lelkének megfelelt volna. Lehet, hogy a nő nem tudta megérteni férjét, s e miatt egyenlenségek fordultak elő közöttük.

Minden e dologra vonatkozó későbbi megjegyzéséből az látszik, hogy megbánta házasságát. Gergely fia előtt így nyilatkozott: „haza jöttem az egyetemről; a világot nem ismertem, nőikkel kevés érintkezésem volt, tapasztalatlan voltam. Elmentem Kolozsvárt egy bába; szegény első nőmet megláttam, belebolondultam,

ALÓSUTH 1819-BEN. — Barabás festménye után rajzolta Hány Gyula.

elvettem; — de eléggé megadtam e szerelem árát. Az ő házasságának minden bizonynyal szerencsétlenebb volt, mint sok másé a világon, de azt ő még szerencsétlenebbnek látta saját-ságos gondolkozásánál, élénk képzelmenél fogva. Életének új fordulatot adott tanárrá való megválasztása.

Bolyai 1804 május 4-ikén foglalta el a marosvásárhelyi református kollégiumnál szerényen javadalmazott tanári állását. Négy száz magyar bankó forintba ment a fizetése, azonkívül természetben nyert lakást. Szerény kis lakás volt; két kisház szobából állott, a melyet dolgozó és hálószobának használt s később összeváltott, ezenkívül egy nagyobb és kisebb szobából csatlakozott. A ház mögött nagy terjedelmű kert, közepén végig húzódó vadfa-lugassal, jobbra-balra virágágyak, veteményes táblák, kedvenc pojnok-almaik, szilvák termő gyümölcsfák. A szomszédjában a minoriták temploma és kolostora nézett le komoran az elrejtett kis hajlékra, a tövében álló „harangláb”-ból

csengő harangjaival hirdette a hajnalt, a delet és a vespert. A lakáshoz alig járható útca vezetett, a melyet csak később szélesítettek ki, s az ő nevérol, emlékköve s a lakáson levő emléktábla leleplezése alkalmával, Bolyai-utczának kereszteltek.

Elmélkedésre s költői ábrándokra alkalmas hely. Hosszú, keskeny dolgozó szobája a hátsó kertre nyílt. „Falain függöttek Gaussnak, a német észjárásnak, Shakespearenek, mint ő nevezte, a természet gyermekének, Schillernek, a természet unokájának képei, továbbá hegedűje, s itt állott palladiuma is, a fekete tábla.” A kert lombos fasora közt járkálva, majd szobája hosszát mérve le s fel tűnődött a geometria alapjairól, próbálta a paralellák nyitját. Itt szötte egészen a képzelet világából tragédiáját, midőn később „a paralellák megmutatására tett próbájával nem lévén megelégedve s sok idő után, noha talán a lehetőség határáig nyomozva se nyugván meg, mathesisi tüze lankadott s oda szegődött ahhoz a bűbajos muzsához, a

mely annyiunkat csábít, vonz, de csak keveseknek ad örök, el nem hervadó babért. Egy sötét órában, lelkének egy elkieseredett hangulatában itt csendül meg fülében az önbírálat hangja; elégeti költői műveit s a hamvakat egy fapohárba gyűjti. Visszatér igaz szeretőjéhez, a mathesishez, s e falak között írja meg nagy munkáját: a „Tentament”. E hajlékban leste napról-napra kis fiának, Jánosnak csodálatosan nyilatkozó, az övéhez hasonló mértékben fejlődő elméjét. Az öt éves fiúcska játék közben megtanulja a csillagképeket ismerni, a padlót geometriai idomokkal rajzolja tele, papírból ollóval derékszögű háromszöget vág ki s megmondja, hogy az egy derékszögű négyyszögnek a fele. Itt vezeti be később fiát az atya a tudomány elemeibe s bámulatos gyorsan haladnak föl egészen a legmagasabb lépcsőfokig, úgy, hogy amaz alig serdült tizenéves növendék, jártas már a differenciál és integrál számításban, s deák társainak inkább tanítója, mint tanuló társa. Innen indult el naponként a

Az Athenaeum kiadásában megjelenő „Magyar Nemzet Története” IX. kötetéből. ISTVÁN FŐHERCEG AZ 1838-ÍKI ÁRVÍZKOR PESTRE INDUL. — Egykorú könyvrajz után.

Az Athenaeum kiadásában megjelenő „Magyar Nemzet Története” IX. kötetéből. PESTI VÁSÁR A SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN. — Mühlbeck Károly rajza.

A DEÉSI EZREDÉVI EMLÉKOSZLOP.

kollegium csemettyűjének hívó szavára s a szolgálattevő deák óra-jelentése után, hogy nagy, nemes, magasztos gondolatokkal rakott lelke tárházát kitarja a tanuló ifjúságnak; »gyakran a földről egyszerre a Siriusig emelkedve fel, hová közepes tehetségű tanítványai, kiket mindannyi Végának tekintett, kísérni épen nem voltak képesek», — máskor meg elkalandozva tárgyától, »fellelő philosophiai nézeteit ragyogó költői nyelven adva elé, melyet az ifjúság egyaránt órákig elhallgatott volna, ha a más lezckére szóló csemettyű hangja félbe nem szakítja.

Bolyai életében ezek voltak a boldog órák, melyeket folyton izgatott nemes lelki ösztönnek kielégítésére, alkotni vágyó szellemének megnyilatkoztatására, reményei fölépítésére szentelhetett. Igaz, hogy ez órák nyomában is elkövetkeztek a keserűség percei, csalódások a remélt sikerben; de ezek a természetből különben is melancholiára hangolt lelki búroztatásnak csak melabús, de nem összhangzatlan dallamot keltettek. A költő heves képzelmét a philosophus nyugodt esze mindig egyensúlyban tartotta lelke emeltyűjén, a mely egy önzetlen jó szívre támaszkodott.

A mikor domáldi jószágáról Bolyai beköltözött, alig helyezkedett el marosvásárhelyi professori lakásában, nem sokára megkezdődtek a szükségnek, az anyagi gondoknak, a nélkülözéseknek, apró családi aggodalmaknak egymást felváltó napjai. A házasság első éveiben a szerelemből a mi poézis megmaradt, a mi még ott röpködött az első gyermek bölcsője felett, hamar eltűnt, s megkezdődött az élet prózája. Az a pokol, a mely a »nincs» szóval kezdődik; még inkább az annak, a ki szemét a magasra függesztve, a földszinén a lába elé kerülő kicsiny rögökben mindegyre megbotlik. Bolyai tanári csekély fizetéséből alig tudott megélni, házát állásának megfelelőleg tisztességesen fenntartani. Mindenféle más jövedelmi forrás után kellett kapkodnia, gazdálkodás, borkereskedés, stb. által szaporítani bevételét. Bolyainak ugyan ott volt domáldi birtoka, de a távollét, a felügyelet hiánya, száraz jobbágyainak élmessége a jószívűleg mindent elnéző földesúrral szemben, annak jövedelmét a minimumra szállították le. A hozzá folyamodókön akárhányszor, nem

fontolva, hogy telik, vagy nem, pénzzel is segítette. Technikai kérdésekkel foglalkozva: kemenze-rakással, draisine, járóművek szerkesztésével; nem vetve számot, sok pénzt elfecsérelt azokra, s a mesterembereknek, a mit kértek, alku nélkül, önvallomásuk a dicsekvésük szerint bőven fizetett. Így örökös szűkségben sinylődött, a mi különösen égetővé kezdett válni az 1811. évi pénzdevalváció alkalmával s az azután következő 1816—17-ik évi szűk időben, a midőn a kollegium jövedelmei megapadtak, vagy nem folyhattak be. Ot szomorujátékát épen ez időben adta ki saját költségén; fiát, Jánost is épen ekkor küldte fel a sokba kerülő katonai intézetbe, ugyanarra, hogy a hullámok már csaknem összecsaptak az adósságok özönében nyakig úszó feje felett.

A költsézet egébből mintegy visszahullva, reményeiben csalatkozva, talán egy kis keserűséget is érezve szívében, fölszámolt, széttekintett a rideg valóságon, pálya után nézett, a mely biztosabb életmódot nyújtson, mint a professori kathedra. Egy akkor, 1820-ban, üresedésben levő kincstári főerdézi állomás elnyeréséért folyamodott. S jó lelkiismeréssel akarván elfogadni nitalán elnyerendő állását, saját nyilatkozata szerint negyven darab könyvet tanult át az ő megszokott hevével, s értekezést írt az erdészetről, talán az első magyar munkát e szakmában. A hivatalt azonban nem nyerve, a megmaradt nyomorúságos helyzetében.

Mindezek azonban csak apró göröngyök voltak, a melyek Bolyai életútjába estek; fásasztók, lankasztók, de a lélekben mélyebb nyomokat nem hagytak; ki kellett azonban vennie részét az élet az igazi szenvedéseiből, valódi nyomorúságaiból is. Neje idegessége, hystériája mind komolyabb jellegű öltött. Mikor Bolyai fiát, az akkor tizenöt éves Jánost a genie-akadémiára készítette, de az anya borús sejtellemmel mondotta: »ittthon ne maradjon, de ha elmegy, meg fogok örülni! A fiú elment és a csapás be is következett, nem ugyan a búban miatt, a mint Bolyai mondja, hanem szomorú következménye annak a tehernek, a melyet a szerencsétlen nő születésekor már magával hozott a világra. Négy évig tartott e retentő állapot, s iszonyatos kellett szenvedni a férjnek a hosszán tartó ápolás alatt, a mi lelkében soha el

nem muló nyomokat hagyott. Akkor »elveszett álmodat az éjjeli éneklések miatt, — írja — csak az örök nyugalommal tal lom meg». A beteg nő sokszor istennőnek képzelte magát, a trónon ülve az égből s közbe nagyszerű szónoklatokat tartott, a melyeket férje följegyezt; máskor állat módjára mászkált négykézláb a földön s mellette virasztó férje haját tépdeste. A betegség folyamatában végre vízkórúság lépett fel s a halál 1821 szeptemberében váltotta meg a szerencsétlen asszonyt és környezetét a szenvedésektől.

Első neje halála után, noha már ötven év felé közeledett, megházasodott másodsor is. Nagy Thereziát, Nagy István marosvásárhelyi vas-kereskedő leányát vette nőül 1824 december 31-ikén. Nem volt már fiatal leány, huszonnyolcadik évében járt, de szép arcú, emelkedett gondolkodású és érzésű s magasabb műveltségű nő volt. Atyja Szebenben neveltette; szépen hárfázott és énekelt, s mint Bolyai, szeretett egy kissé, mint mondani szokás, a felegekben járni.

E második házassága csendesebb, nyugodtabb volt. Tudományos irodalmi munkássága ez időre esik, ez idő alatt készült az »Arithmetika eleje» és a »Tentamen». Ha voltak keserű percei, azokat egyedül ő maga idézte fel a korral hova tovább kifejlődő nyugtalan, ingerlékeny, türelmetlen, sokszor a makacsságig fokozódó természetével. És hozzájárult a sors is. Nejének hosszú sorvasztó betegsége s 1833-ban bekövetkezett halála a vélt boldogság helyett csak bánatot hagytak szívében! Búskomor, pessimismusra hajló hangulata majd költői kifejezésekben nyilatkozik, majd a sarkazmus tör ki ajakán.

Mindenik nejétől egy-egy fia és egy-egy leánykája volt. A leánykák hamar elvesztette. Első nejétől született fia János, az »Appendix» hírneves írója, épen olyan lángész, mint az apja, de szíve nem volt az apjé. Esze szerencsésebb volt, bár nem mélyebb, s azért többre tartotta magát atyjánál.

Második házasságából született fiát, Gergelyt, atyjától mind korra, mind szellemi tehetségre nézve sokkal nagyobb különbség választotta el, hogysem atyjának bírálója lehessen. Előtte atyja feltétlen tekintély volt, a ki korban és szellemben magasan felette állott s azért megmaradt mindvégig szerető, tisztelő gyöngéd fiúnak. Nem így a nagyobbik fiú János. Ez atyjában vetélytársat, még pedig legyőzött vetélytársat látott, atyja dicséreteinek ösztönzését, magából indulva ki, nem hiszi el, irigységet vél látni benne s kíméletlen modorával bírálja atyja tudományos működését; okoskodásait »nyelbelgés»-nek nevezi, költői hajlamát nevelésének találja, jó szívet kigúnyolja. Így szakadás állt be közöttük, mely a fiú részéről sirig tartó engesztelhetetlen gyűlöletté fajult, halálos sebet ejtve a boldogtalan atya szívében.

(Vége következik.)

A DEÉSI EZREDÉVI EMLÉKOSZLOP.

Midőn az egész ország ünnepet ült ezer éves fennállásának emlékére és több helyen maradó jelekkel örökölte meg a múltak dicsőségét, Deés város közönsége is sietett részt venni a nemzeti örömmünnepeben nemcsak lelkesedéssel, hanem tettekkel és maradó emlékművel is.

A város polgárságának hazafias érzületéről és dicsőséges múltunk iránti kegyeletéről tesz tanúságot a főterén közadakozásból felállított emlékoszlop, melynek létesítését a város képviselő testülete Szilágyi Albert polgármester kezdeményezésére határozta el.

A emlékmű, mely Berzick Gyula műszaki tanácsos terve szerint készült, egy 2 méternyi magas gránit-alapból kiemelkedő s 10 méter magas hengeralakú ormozott kemény kőoszlop, melynek tetején egy gömb, azon pedig egy kovácsolt rézlemezekből készült turul madár áll, miként lapunk mai számának Gábré Árpád fényképe után készült rajza mutatja. A díszes emlékmű szép, tágas helyen, a város főterén állítatott föl, a honnan mindenfelé messze ellátszik a város távolabbi részeibe is.

Az oszlop ünnepélyes felavatása múlt évi november 12-én ment vége nagy ünnepélyességek közepette. Ezek sorozata a városi képviselő testület dísz-községülésével vette kezdetét, hol Szilágyi Albert polgármester hazafias

megnyitó beszéddel esetelte az emlékoszlop állításának okát és fontosságát. Azután Vásárhelyi Boldizsár deési ref. lelkész mondott szép alkalmi beszédet, mely után a közgyűlés tagjai az emlékoszlophoz vonultak ki, melyet akkor már nagy és lelkes közönség vett körül. Megjelent a fővárató ünnepélyen Szolnok-Doboka megye tisztikara is id. br. Bornemisza Károly főispán vezetésével, ki a kormányt is képviselte. A felavatás a zárkó letétével kezdődött, melybe terjedelmes alapító emlékirat helyeztetett el. Ennek végeztével a helybeli felekezetek papjai ünnepi imát mondtak; dr. Kusztár Gyula városi főorvos alkalmi záróbeszédet tartott, mely után a »Szózat» éneklése fejezte be az emelkedett hangulatú ünnep-
lést.

A folyó év tavaszán a város csinos vasráccsal vettette körül az emlékoszlopot, melynek alapját növénydísz szegélyezi. Közlebről felirattal is el fogják látni az emlékoszlopot, melynek keletre néző előlapjára Gyulai Pál tollából az alábbi sorokat fogja az építő bizottság bevésetni:

Házánkat nem sors szeszélye:
Hős ereje, bölcs eszélye
Tartotta meg ezer évig,
Tartása is meg örökkéig!

Hátsó részén a következő fölírás lesz:
Magyarország 1000 éves fennállásának emlékére. 896—1896.

A szepen sikerült emlékmű 3088 frtba került, mely összeghez Deés város közönsége 2351 frttal járult, míg a többi 737 frt egyesek adakozásából gyűlt össze.

EMLEK BORUS IDŐBÓL.*

1848—1850.

Iria Szontagh Pál.

Az alább közölt verseknek némi történelmi-juk van.

Elfogattam Bécsben 1848 november 13-án; 11 havi vizsgálati fogság után, Bem József generálisnak Bécsből való menekülése elősegítéséért elítéltem két évi súlyos börtönre. 1849 november 1-én Olmüzi várába szállítottam.

A fogházba könyveket, sőt hírlapokat is kaptunk. Hogy ezen körülmény az akkori téparancsnok »Eddler von Leimer» ezredes tudtával és beleegyezésével, vagy legalább jóindulattal elnézésével történt-e? azt nem tudom.

Hölczel Ede úr, olmüzi könyvtáros szíves volt a fogházba czimem alatt beküldeni azon gyűjteményes munkát, melynek czíme volt: »Emléklapok a magyar forradalom idejéből», szerkeszté Szilágyi Sándor. E művet, mint tudva van, később eltiltották és a példányokat Magyarországon elkobozták.

E gyűjteményes műben foglaltatott *Felsőbányai (Lugosi József)* verse: »Hiszek egy». A hangulat köztünk olyan volt, különösen nálam, hogy engem a versek, hogy úgy mondjam

* Közülük a költeményeket, a gyászos idők hangulatát jellemző értekes adalék gyanánt. E sötét napokban a honfi fájdalom sokszor ragadta hazánk legjobbjait szilaj kétségbeesésig. *Vörösmarty* 1849 október 10-én így kezdte egyik költeményét:

»Setét eszmék borítják eszemet,
Szívemben istenkáromlás lakik.
Kivánságom: vesszen ki a világ
S e földi nép a legvégső fajja.

Mi a világ nekem, ha nincs hazám?
Elkáróztott lélekkel hasztalan
Kilátom be a nagy végtelen!
Miert én éltem: ez már dúlva van. Stb.»

A kétségbeesésnek nem a szilajága, hanem mely levertsége szálal meg *Vörösmarty* egy másik költeményében:

»Most tél van és csend és hó és halál,
A föld megöszült;
Nem hajszálunként, mint a boldog ember,
Egyszerre csúsz az meg, mint az isten,
Ki megteremtén a világot, embert,
A félig istent, félig állatot,
Elborzadt a zordon mű felett,
És bánatában ősz lett és öreg.»

Még *Arany*, a mélyen vallásos *Arany* is azt írja magáról e gyásznapokban, hogy önön lelkétől ürve, a kétségbeesés örvényéig jutott s kezét égre emelni nem meré (lásd »Bolond Istók» I. ének). Nem esoda, ha *Szontagh Pál* is, az olmüzi vár kazamatáiban istenkáromló szavakkal fordult az ég ellen, mely éreket lennek látott egy halálra töött nemzet jalkiáltási iránt.

átírására ösztönözött, »Nem hiszek Istenben» czím alatt.

Könyves Tóth Mihály rabtársam, a néhai debreczeni református pap, igen keserűnek, kétségbeesetnek találta átíratomát. Arra biztatott, hogy annak hatását némi engesztelő végstrófavál igyekezzem szelidíteni. E strófát nem írtam meg, de Tóth Mihály szavát fogadva írtam az alább olvasható sonettet; mindjárt akkor 1850-ben az olmüzi várfogságban. A költemények így következtek:

Hiszek egy.

1850.

Hiszek egy Istenben
Menny és föld Istenében,
Kit hasztalan tagad
A dőre vak dühében.

Fényt s mozgást ő áraszt a roppant világra,
Ő hívta az embert társas boldogságra.
Fent s alatt ő intéz mindent örök rendben,
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben
Irgalom Istenében,
Ki megszán egy népet
Hosszú szenvedésében.

Végveszélyét ennek ő nem akarhatja,
Csak mint tévedt fiát dorgáló bölcs atya
Jövőre érleli, fenytve jelenben,
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben
Szabadság Istenében,
Védpajza ennek ő
Vak önkény ellenében.

Általa legszentebb vágyunk valószínű,
A rabláncokvácsló karok megbénulnak;
Fajunk megdicsőül nemesb jogegybenben:
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben
Örök fény Istenében,
Ki fátylát gyújt a bölcs
S a költő láng keblében.

Az ész világa győz s valamire érhet,
Rengő sugarakkal terjeng az eszmét,
Az éj rút fajzati hátrálnak szegyenben:
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben
Igazság Istenében,
Ki pallost s mérleget
Tart díjostó kezében.

Az eltiprott ügynek fölkel védelmére,
Atok lesz a dolyfós elnyomónak bére,
Diadalt ül a jog az erővel szemben:
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben,
Haragnak Istenében,
Ki nem tűr gázolni
Keze remek művében.

S bár zúdúl a pokol minden szörnyetege,
Lengő pozdorjáként foszik szét serege,
Van bosszúálló kéz a villamos mennyben.
Hiszek egy Istenben.

Hiszek egy Istenben
Nemzetek Istenében,
Ki közjólétre hív
Népfajok bekéjében.

Önbecsük érezvén, szarnok jeladásra,
Nem rohannak többé véreket egymásra,
Kezet fognak inkább testvér érzelemben:
Hiszek egy Istenben!

Hiszek egy Istenben
Magyarok Istenében,
Ki népet megáldá
Szép honnal jó kedvében.

Még áll a hármaz bérc, mult nagyság emléke,
Még zúg a négy folyam, szent egység jelképe,
E nép földiárad meg, új élet s jellemben:
Hiszek egy Istenben!!!

Felsőbányai.

Válasz Felsőbányai »Hiszek egy»-ére.

1850.

Nem hiszek Istenben
Menny és föld Istenében,
Kit hasztalan imád
Az ember balhitében.

Fényt s mozgást kénszerűn intéz örök viszálly,
Társas boldogság helyt dühög véres viszály,
Fent s alatt nem látok semmit igaz rendben;
Nem hiszek Istenben!

Higyejek-e Istenben
Irgalom Istenében,
Ha látok száz népet,
Mint küzd a vész inségében?

Ha látok egy népet végveszélynek adva,
Legszentebb küzdésben mostohán elhagyva,
Elvesztve jövőjét, sújtoltan jelenben:
Nem hiszek Istenben!

Nem hiszek Istenben,
Szabadság Istenében,
Hol nem hullott az el
Vad önkény ellenében?

Legszentebb vágyaink mind elfojtatának,
A rabláncokvácsló nyakunkra hágának,
Minden faj egyaránt nyög rabság egyenben:
Nem hiszek Istenben!

Vagy higyejek Istenben,
Örök fény Istenében?
Báv' a bölcs, s a költő
Elnémul keservében.

Az ész világa hűny s ókor sötététől
Esméret s tudomány kihál vagy eltörpül,
Az ének baglyai huhognak büszkében:
Nem hiszek Istenben!

Nem hiszek Istenben
Igazság Istenében,
A pallos mért van csak
Bitor bakók kezében?

Az eltiport ügyet csak gyaláznai szabad,
S a dolyfós elnyomó megbüntetlen marad;
Gúnyt szór az erőszak a jog ellenében:
Nem hiszek Istenben!

S nem hiszek Istenben
Haragnak Istenében,
Ő nem tűrne annyi
Gaztetet szent nevében.

Föltűntünk gázol a pokol rút fajzata,
Földöntutóvá lőn az Úrnak szent hada,
Nincs bosszúálló kéz a villamos mennyben:
Nem hiszek Istenben!

Hihetnék Istenben
Nemzetek Istenében,
Látván fuldoklani
Sok népet önvérében?

Mindig a szarnok győz, rabszolgák s árulók
Vértagadó esélet hinni elég bohók,
Milliók hullnak el egynek érdekében:
Nem hiszek Istenben!

Nem hiszek Istenben
Magyar nép Istenében,
Mert népet elhagyá
Legnagyobb szükségében.

Áll még a hármaz bérc, de csak multat jelent,
A négy folyam hátán hordoz majd idegent,
Meghaltak magyar nép, testben és szellemben:
Nem hiszek Istenben!!!

Olmüzi bástyaőr június 24-én 1850.

*

A »Nem hiszek istenben» után.

Megrázkodott, megunt régi lánczán
A nép, s zúgását hallván szózatának,
A föld királyi némán sápadának,
S gyúlt áldozat testvériség oltárán.

De a nagylelkű óriás oroszlán
Könczül esett tisztátalan ebcsordának,
S kik megbocsájtani csak s hinni tudának,
Korbácsot nyertek, drága vérenek árán.

És látva ezt kétségbe'sett kebelből
Kibört a jászó: »Nem hiszek Istenben!»
Oh szólj viharoként mennydörgő egédől
Mutakozzál tűzoszlop éjjelünkben.
Ments meg neved bitorló ördögöktől
És újra zeng hozsánna! énekünkben!
Atheni Timon.

A ZEROGRAF.

Lapunk egyik közelebbi számában megemlékeztünk a sodronyvezeték nélküli táviratozásról s Slaby tanárnak a német császár előtt tett kísérleteiről e téren, felsorolván egyúttal azokat a nehézségeket is, a melyekbe a találmány gyakorlati alkalmazása ütközik; nevezetesen arról, hogy lehetséges lesz-e oly finoman és érzékenyen hangolt »fogadó» készülékeket gyártani, melyek csak az egyenlő sugarakat adják vissza; s arról a további hátrányáról, hogy mások, idegenek, is fel tudják a sürgönyöket fogni. S ime, most egy újabb találmányról veszünk hírt, mely e nehézségeket megoldani van hivatva, s mely a sodrony nélküli sürgönyezés tekintetében nagy fontosságú lesz. Ez a zerograf.

Angol lapokban sokat olvashatunk a teknika e legújabb vívmányáról s ott maga a készülék is pontosan le van írva. Dr. Kamm a

feltalálója. A zerograf (szó szerint zérusíró) oly javított telefon, melybe az ember nem beszél, hanem ír. Ez a zerograf nem érti a tréfát, s nem lehet azzal a kifogással élni, hogy rosszúl értetük a beszélőt. Az indító gépen leírjuk közlésünket s a másik gép, legyen tőlünk bármilyen távolságban, nyomtatva reprodukálja a beszédünket. A zerograf közléseit útközben nem is lehet elfogni, mint a Morze készülékét.

A «Birmingham Gazette» londoni levelezője írja: Ma, miután a zerografot láttam, nem hiszem, hogy az üzleti téren volna olyasmi, mit az elektromosság segítségével elérni ne lehessen. A helyett, hogy a telefonnál kiabálunk vagy suttognánk, kitéve annak a kellemetlenségnek, hogy ottan, túlnan mégse értenek meg, ennél közléseinket szép, olvasható nyomtatásban küldjük. A zerografot Londonban a Wigmore-streeten mutatták be s tökéletesen megfelelt mindenben a hozzáfűzött várakozásnak.

De a zerograf kiváló becset csak az képes méltányolni, a ki tudja, hogy tulajdonképpen e gép teszi csak lehetővé a sodronyvezetékek nélküli táviratozást. Mert a zerograf hangolható s közel távolságokba, még pedig a cím megnevezése mellett is lehet közléseket küldeni; a zerografnak az a fölönye, hogy a két gép egymással synchronikusan dolgozik, hogy továbbá hivatalnok a sürgőnyt el nem olvashatják. A berlini távirda főhivatalnál — úgy beszélük — szintén alkalmazni fogják a zerografot.

Varjas Károly.

Dr. SCHWIMMER ERNŐ.

A hazai orvosi tudomány egy kitűnő munkásának, dr. Schwimmer Ernő egyetemi tanárnak tiszteletére a tudomány egységes sebész klinikájának tantermében szép ünnepélyt rendeztek folyó december hó 12-én, hogy nyilvános elismeréssel koszorúzzák azon férfiú érdemeit, a ki a modern dermatológiának hazánkban megalapítója, a ki immár huszonötödik esztendeje végzi fáradságtalanul tanári munkásságát. A Schwimmer vezetése alatt működő magyar dermatológiai társaság rendezte ez ünnepet, mely minden tekintetben szépen sikerült.

Schwimmer Ernő életéről ez alkalomból a következő adatokat jegyezhetjük föl. Középiskoláit, valamint egyetemi tanulmányainak két első évét is Budapesten végezte; majd a bécsi egyetemre ment, hol doktorrá avatták. A fiatal ember már ekkor magára vonta Hebrának, a dermatologia nagy hírű mesterének figyelmét, a ki őt nem sokára tanárságának hívta meg maga mellé. Négy évig dolgozott Hebra mellett, aztán ismereteinek bővítése végett Párisba és Londonba is ellátogatott. Onnan visszatérve, rövid itthon tartózkodás után Egyiptomba utazott a belpolitikai tanulmányozására. 1866-ban letelepedett Pesten, hol 1871-ben egyetemi magántanár, 1875-ben a barak-kórház egyik osztályának rendelő orvosa, 1879-ben pedig rendkívüli egyetemi tanár lett. Az ő buzgólkodásának köszönhető, hogy a főváros 1885-ben kitűnően berendezett dermatológiai kórosztályt állított fel 130 ágygyal. 1892-ben rendes tanárrá lett s ugyanakkor ő felsége a kir. tanácsosi cízzel is kitüntette.

Mint tanár, kettős feladatot teljesít: oktatja a fiatal orvosi nemzedéket és műveli a tudományt. Az elméletileg elmagyarázott anyagot képeken, betegeken is szemlélteti, tanítványai, kikkel nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is igyekszik elsajátíttatni e nehéz tudományt. Mint író is sokra érdemeset szerzett. Több mint száz dolgozatot írt, melyek magyar, német, francia, angol és olasz nyelven láttak napvilágot. Ő alapított meg és írt le egy addig ismeretlen bőrbetegséget, melyet

most az egész világon «Dermatose de Schwimmer» névvel jelölnek. Munkatársa az összes európai dermatológiai szaklapoknak.

Érdemeinek méltánylásul számos külföldi orvosegyesület, így nevezetesen a párisi «Société de Dermatologie de France» is disztaggá választotta. A Bécsben, Párisban és Londonban tartott nemzetközi dermatológiai kongresszusokon elnöki tisztet vitt. 1892-ben a bécsi kongresszus tagjai Schwimmer meghívására mind eljöttek Budapestet megnézni és ezen alkalommal sok dicsőítő cikket írtak a külföldi szaklapok Schwimmerről és hazai állapotainkról.

Szakja terén való nagy szereplésének bizonyítékát főleglétük, hogy ő a bőrkórtani intézet főnöke, a magyar dermatologusok és urologusok egyesületi elnöke, a fővárosi kórház bőrbetegosztályának főorvosa, az országos balneológiai egyesület alelnöke, a budapesti kir. orvosegyesület volt üléselelnöke, stb. Három évvel ezelőtt ő alapította meg a magyar dermatológiai társulatot, melynek tagjai nagyrészt az ő volt tanítványai.

Dr. Schwimmer Ernő.

Mint orvos a legnagyobb bánásban részesíti legszegényebb betegét is. Különösen előkényen a betegségbe esett szegény orvosok iránt, kiknek nem ritkán pénzbeli segítyt is nyújt.

De jóakarattal nemcsak a betegek érezik, hanem tanítványai, asszisztensei is. Tanítványait meghívja a vezetése alatti kórházba, hol nem kötelező előadásokat tart; felajánlja nekik könyvtárát és sok más jelt adja az ifjúság iránt való szeretetének.

Schwimmer tanár jubileuma alkalmából a külföld leghíresebb dermatologusai egy nagyobb díszmunkát készítettek tiszteletére, melybe tudományos cikkekkel írtak. Vannak abban angol, német, olasz és francia cikkek. Cikkeket közölt prof. Malcolm Morris és prof. Radcliffe Crocker Londonból, prof. de Amicis Nápolyból, prof. Campana Rómából, Hallopeau, Jullien és Thibierge tanárok Párisból, Neisser Boroszlóból, Kaposi Bécsből, stb.

A magyar dermatológiai társulat, melynek Schwimmer az elnöke, életnagyságú arcképét

festette le ez alkalomra. A jubileumon a vallás- és közoktatásügyi miniszter is képviseltette magát Zsilinszky Mihály államtitkárral, a ki dr. Wlassics Gyula miniszterrel igen meleg hangú s érdemeit nagy elismeréssel méltató levelet adott át az ünnepeltnek. Az üdvözlők egész sora jelent meg a jubilans előtt; így az egyetemi orvosi kar dékánja, dr. Ajtay Sándor, továbbá dr. Müller Kálmán a közoktatási főorvosok egyesülete nevében, dr. Lichtenberg Kornél egyetemi tanár a politika részéről, stb. Az ünneprendező dermatológiai társulat nevében Havas és Róna egyetemi magántanárok tartottak alkalmi beszédeket. Az orvostanhanggátok nevében Weiner Emil szép emléktárgyakat nyújtott át a jeles tudósnak, és egy díszfóliát, melyet az összes orvostanhanggátok aláírtak. Az orvostanhanggátok segélyegyesülete megbízásából ifj. Elischer Gyula adta át a dísztagságról szóló diplomát a jubilansnak.

A nagy közönség jelenlétében történt üdvözlésekre Schwimmer tanár megindultán válaszolt, köszönetet mondván az iránta tanusított kitüntető figyelemért. Az ünnepést este fényes lakoma fejezte be, a melyen több mint száz orvos vett részt, ott is újabb ovációkban részesítvén az ünnepelt tudóst.

EGYVELEG.

* A leányvásár Bretagneban a nagy ünnepeken történik oly módon, hogy ilyenkor a templomban a férjhez menni óhajtó leányok díszes piros ruhában jelennek meg s azon fehér, vagy sárga jelzésekkel tüntetik föl hozományuk nagyságát. Minden fehér szalag 100 frank ezüst évi járadékot, minden sárga 1000 frankot jelent.

* Az ananászt óriási mennyiségben fogyasztják az amerikai Egyesült Államokban. Csupán Kuba szigetéről 1 millió 200.000 darabot visznek oda, a Bahama szigetekről legalább hatszor annyit, bár magában Floridában annyi ananászt termesztenek, hogy már 1894-ben 3 millió darabot vittek ki. A gyümölcsnek mintegy 25 faja van, a legfinomabbakat fatető alatt tenyésztik, hogy illata jobban megmaradjon s rendkívül erős trágázást adnak neki.

* A legegyszerűbb fertőtlenítő szer a mézvíz, melyet a gyapjuszövetek kivételével, a melyek színét és tartósságát megrozgálja, minden ruhaneműnél lehet alkalmazni, különösen a vásznaknál, melyeknek épen nem árt. Az összes baccillusokat azonban csak úgy pusztíthatjuk el egyszerű mézvízben, ha a vászon legalább 48 óráig áll benne.

* Érdekes családias. A legtöbb ember azt hiszi, hogy New-York sokkal inkább éjszaka felé fekszik, mint Róma, pedig megfordítva áll s a különbség között egy egész szélességi fok. Még egymáshoz közelebb fekvő helyeknél is van ily családias. Alig hihető ugyanis, hogy München alacsonyabb szélességi fok alatt fekszik, mint Bécs, melyet sokkal inkább dél felé keresünk; a különbség azonban itt már csak egy pár percnyi.

* A fias tyúk név alatt ismert csillagcsoporthoz a görögök följegyezték, hogy hat csillagból áll, de egyesek még egy halvány hetedik csillagot is láttak. Mivel szabad szemmel ma sem lehet ebben a csoportban 6-7 csillagnál többet megkülönböztetni, világos, hogy az emberek látóképessége 2000 év óta lényegileg változatlan maradt.

* Élet a forró vízben. Éjszaka-Amerikában a Yellowstone park meleg forrásaiban érdekes érzéleteket tettek, hogy az alsóbbrendű lények miként igyekeznek alkalmazkodni a különböző források fokozataihoz. A forrásokban lévő tárgyakra különböző színű algák tapadnak, melyeknek a parton sárga vagy zöld színűek van. Oly helyeken, hol a víz melege 40-50° C, az algák színe piros, barna és zöld, kissé forróbb vízben többnyire zöld, mely aztán lassanként fokozatosan halványodik, úgy hogy 80°-nál már csak sárga s ezen felül fehér növények vannak. Még a legforróbb, 85-92° C. meleg forrásokban is vannak rúd alakú kénjegecskékkel befedett bakteriumok.

* A Mars bolygó tengerei Taylor csillagász újabb kutatásai szerint nagyon sekélyes vizek s nem is összefüggő vízterületek, különben a nap visszatükrözését észre lehetne bennük venni. A híres csatornák sincsenek tele vízzel, általában a Mars sokkal kevesebb víz van, mint a földön.

ORMODY VILMOS.

Az Első magyar általános biztosító társaság, egyik legrégibb és legnagyobb közgazdasági intézetünk körében szép jubileumi ünnepély folyt le e héten decz. 17-én. Ormody Vilmos, a társaság igazgatója negyven éves hivataloskodásának évfordulójára rendezték ez ünnepélyt, a melyen a társaságnak úgy vezérferfiái, mint összes hivatalnokai a legszivesebb üdvözlésekben részesítették a jubilans igazgatót, a ki eleitől kezdve oly buzgó tevékenységet fejt ki a társaság ügyében. A tevékeny férfiút az utóbbi napokban még az a megtiszteltetés is érte, hogy «ormodí» előnévvel Ő Felségétől magyar nemességet nyert.

Ormody Vilmos 1838-ban született Miskolcon. Mint alig húsz éves ifjú lépett az 1857-ben keletkezett első magyar biztosító társaság kötelékébe. Részt vett az első szervezkedés munkáiban, látta és érezte azt a hazafias lelkesedést, mely nemzetünk e borús korszakában a magyarságot a társadalmi és társulási cselekvésre ösztönözte. Egy évig kellett várni, míg a magyar biztosítási vállalat a helytartóságtól az engedélyt megkapta. Ormody Vilmos már akkor szolgálta a társulatot s olyan szervező tevékenységet tanusított, hogy néhány évre a soproni fontos állomásra őt küldték ki.

Emlékezetes korszaka ez az akkor még szerény eszközökkel működő magyar vállalatnak. Az egész ország, különösen a vidéki birtokos osztály olyan lelkesedéssel fogadta az új hazai intézetet, hogy előkelő nevek viselői hazafias cselekedetnek tekintették üzleteket szerezni a magyar biztosító társaságnak.

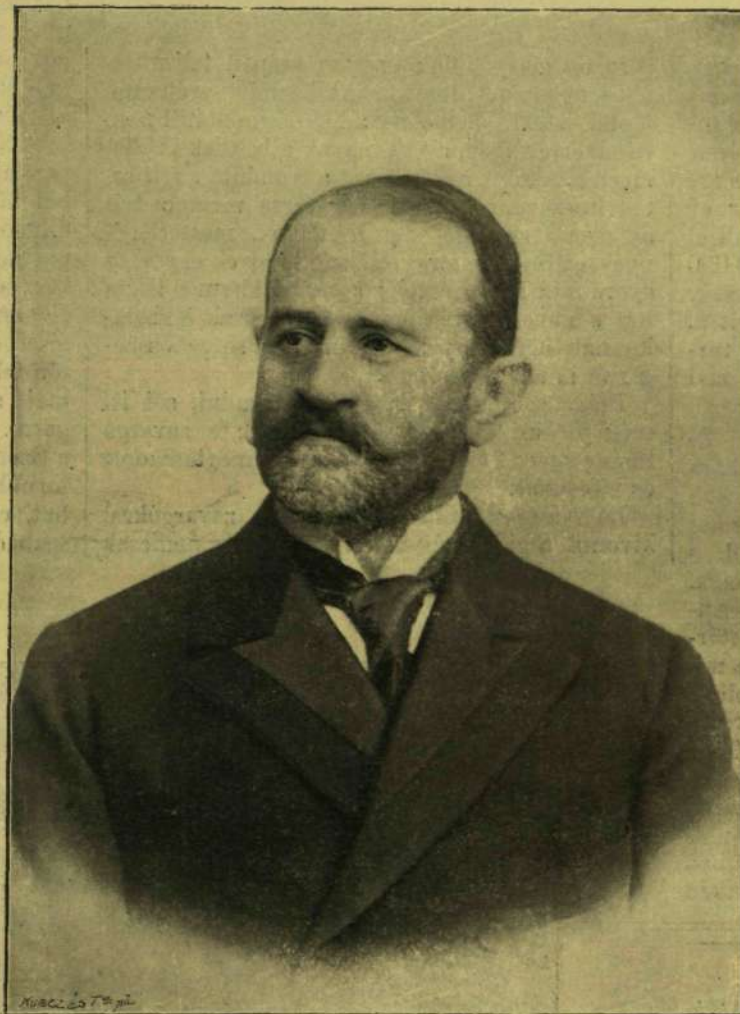
Ez időtájt értékesítette először Ormody Vilmos a társulat javára a személyes érintkezésben való megbecsülhetetlen szeretetreméltóságot és előzékenységet. Korán fölismerték tehetségét s aránylag igen fiatalon lett a károsztály főnöke a központban, de azért sok idő telt bele, míg fáradozásai a megérdemelt jutalmat elnyerték. Ormody 1881-ben igazgató, alig tíz esztendővel ezelőtt pedig az igazgatótanács tagja lett. Most mint vezérigazgató-helyettes tényleges vezetője az Első Magyar Általános Biztosító Társaság összes ügyeinek. E mellett igazgatósági tagja a «Pannonia» magyar viszontbiztosító intézetnek, s alapítója és ez idő szerint elnöke a «Nemzeti baleset ellen biztosító társaság»-nak, stb. Fölemlítésre méltó az is, hogy ő vezette az első magyar vasúti kölesön megszerzésének műveletét, mely a magyar biztosító társaság útján létesült s a melynek érdekében Ormody Vilmos személyesen érintkezett az ország nevezetesebb takarékpénztáraival. A közgazdasági téren tanusított nagy képességeit és sikeres működésével szerzett érdemeit idegen kormányok is méltányolták. Lovagja az olasz koronarendnek és tulajdonosa a román koronás csillagkereszt tiszti jelvényének.

A kik közelről ismerik, azt tartják róla, hogy sokat örökölt testvőbátyjájának, Ormody Bertalannak, a hatvanas évek ismert poétájának költői tulajdonaiból. Nem megvetendő örökség olyan embernek, kit foglalkozása kedélyelő irdoi munka közé élt. Nemes szenvedélye a műpártolás. Foglalkoztat festőket

és szobrászokat jóval nagyobb mértékben, mint akárhány nábobnak ismert mecénása, a nélkül, hogy erre a címre a legkisebb jogot is tartaná. Rendel és vásárol képeket, szobrokat, s azonfelül attól a fényűzéstől sem riad vissza, hogy egy-egy tehetséges fiatal magyar zenészt a saját költségén kiképeztesse. Tavaly a budapesti zenekedvelők egyesülete, melynek egykor Haynald Lajos kalocsai érsek volt a vezére, elnökévé választotta Ormody Vilmost, kinek házában állandó vendégek a hazai és külföldi zenei mesterek.

A jótékonyaság terén is lelkesen szerepel; a fővárosi közhasznú és emberbaráti egyesületek legtöbbjének alapító és főképen adakozó tagja.

Az Első Magyar Általános Biztosító-Társaság úgy ünnepelte meg a jubileumot, hogy Ormodyt valóságos ovációkban részesítette. A választmány nevében gróf Csekonics Endre, a társaság elnöke, a felügyelő bizottság részéről

ORMODY VILMOS. — Keller utódnál fényképe után.

László Zsigmond miniszteri tanácsos, az igazgatóság részéről pedig ennek elnöke, báró Harkányi Frigyes meleg szavakban üdvözlöttek, s a kormányzó testület báró Harkányi Frigyes indítványára elhatározta, hogy az üdvözlés jegyzőkönyvbe vétessék s annak kivonata a jubilansnak átnyújtassék. De a társaság tisztviselői is szép jelét adták a kartársi szeretetnek és tisztelésnek. Ormody Vilmos alap címen tizezer forintot alapítványt létesítettek, melynek évi kamatait a társaság beteg tisztviselői fogják segélyül kapni, hogy gyógyító- és fürdőhelyekre mehessenek.

Ezt az összeget nem az intézet, hanem maguk a tisztviselők adták össze, s az emberbaráti felbuzduláshoz a humánus főnök nevét fűzik. Ez az ő jubileumi ajándékuk.

DAWSON CITY.

Az új aranyország főhelye Dawson City, a legújabb hírek szerint már mintegy 7000 állandó lakossal bír, ide nem számítva a folyvást jövő-

menő aranykeresőket, kiknek száma az amerikaiaknak kissé nagyobb hangzó, de épen nem valószínűtlen számításra szerint a jövő nyáron legalább félmillió lesz.

Az aranyláz tehát újból csodát tesz. Ötven évvel ezelőtt San-Franciscót tette nagy városá, a mult évtizedben Dél-Afrikában teremtettemeg a gombamódra növekvő Joannesburgot, nem is említve számos más kisebb helyeket itt, Ausztráliában s mindenütt, hol a keresett kincset nagyobb mennyiségben találták. De bizonyára meglepőbb mindezeknél Dawson City alakulása a földgömbnek oly elhagyatott pontján, melyet ezelőtt lakhatatlannak hitt mindenki, hol az év legnagyobb része örök éjszaka, a hol semmi, de épen semmi sem terem meg, a mi az embernek megélhetésére szükséges.

Dawson City a Klondyke és Yukon folyók összefolyásához közel fekszik. Nem maga az aranyláz teremtettemeg, az előtt is megvolt, mint a kanadai kormány katonái őrhelye s nevét egy kanadai hivatalos expedíció vezetője, Dawson után nyerte, ki ezenkívül a Yukon folyó mellett még két Cudahy és Reliance nevű erő-

dőt létesített. De a hajdani fabarakkokból álló igénytelen telepet kétségkívül az arany növelte meg. 1878-ig jóformán csak sejdítették, hogy drága kincsek vannak itt; a benszültött indiánok, ha tudtak is az aranyról, nem sokat törődnek az előttük kevés értékű dologgal. Azóta azonban lassanként kiszivárgott a híre s messze földről jöttek a vidékre kincskeresőek. 1893-ban már mintegy 300 bányász volt itt; 1895-ben 3000 s a jelen évben, midőn a klondykei arany világ-hírűvé lett, több mint 30.000, bár természetesen nem egy helyen, hanem az egész területen, mely körülbelül két olyan nagyságú, mint Magyarország.

Maga Dawson City mintegy 600 angol mérföld (1000 kilométer) távolságra van Alaszka déli csücskétől, egészen zord hegyes vidéken. Szeptembertől májusig mindent hó és jég borít, a hőmérséklet — 35 fokig süllyed le, úgy, hogy a megfagyás veszélye mindennapos s azok közül, kik a téli hónapok alatt jöttek ide, a felénél több nyomorulttan elpusztult. Legnehezebb tulajdonképp a sok embernek élelmezése, mivel mindent messze földről kell összehordani. Palinka az egyedüli, a mi soha ki nem fogy, de a mit a nagy hideg miatt is oly óriási mennyiségben isznak, hogy az utcaákon állandóan vannak részeg férfiak és nők. Az erkölcsatlenség igen nagy, különösen sok a tolvaj s a polgári elem csaknem úgy védelmezi itt is magát, mint hajdan a kaliforniaiak tették, azaz a tetten ért embert rögtön felakasztják bíró és törvénykezés nélkül. A sok nélkülözés miatt nagyon elterjedt a typhus és a skorbut, mely utóbbi az éjszaki sarkon jóformán mindenkit megmárad, ki csak hússal táplálkozik. Egy Carlson nevű testvérpár a nyáron eladta kutatási jogát 50.000 dollárért, hogy még szeptember előtt visszatérhessenek, két nappal az eladás után azonban egyszerre mindketten meghaltak.

Azonban arany van, az kétségtelen. A sok kevéssé megbízható hír mellett vannak egészen hiteles adatok is mesés szerencséről. Így például Rowan Jakab nevű colorádói ember nem rég tért vissza Lendvillebe, midőn elment, földhöz ragadt szegény volt, néhány hó múlva már 200.000 dollár felett rendelkezett. De természetesen, hogy az ilyesmi csak kivétel s a szerencsés bányászok mellett ezrével vannak olyanok, kik tört reménytel térnek vissza hazájukba, vagy ott pusztulnak el.

Minden esetre döntő lesz Klondyke sorsára nézve a jövő év. A lázas kíváncsiság a jelen évben már megnehezítette az idő előre haladását, mivel csak nyáron kelt fel a nagyobb érdeklődés, holott az utak itt szeptembertől fogva járhatlanok. De ha tavaszra a részvénytár-

A BÉCSI ZAVARGÁSOK. — A huszárok rohama a zavargók ellen a képviselőház előtt.

saságok megteszik a kellő előkészületeket, remélhető, hogy az ipar és közlekedés mai fejlettsége Dawson Cityben is türethetőbb állapotokat fog teremteni. Mert, hogy vállalkozó lesz, az kétségtelen. Kalifornia fölfedezésekor is így volt, többek közt feljegyezték azt, hogy Kearney erőd előtt egyszer teljes egy hónapig vonult el egy kincskereső tömeg, melyben mintegy 20.000 ember, 50.000 teherhordó állat volt, mely menet hosszát 700 angol mérföldre becsülték. Kellő előmunkálatok után Klondykebe is türethetőbb lesz az utazás s javulni fognak a mai viszonyok is.

Maga Dawson City még Kanadában van, de az aranytermő telep nagyobb része Alaszkára esik, melyet tudvalevőleg 1867-ben készpénzen 7,200.000 dollárért vásárolt meg az amerikai Egyesült-Államok kormánya az oroszoktól, s most méltán örvendenek a tőkebefektetésnek. A két állam határául a 141-ik nyugati hosszúsági utat jelölték meg már régebben s így határvillongás semmiesetre sem lesz. Ha igaz, a mit sokan állítanak, hogy ott a sarkvidéken több az arany, mint Kaliforniában, Dél-Afrikában és Ausztráliában, akkor az sem lehetetlen, hogy Dawson City állandó helyet fog elfoglalni a térképeken s mellette egész sorozata támad az új városoknak, úgy, hogy egykor még vasuton is lehetséges lesz itt kóborolni. Addig azonban még az év nagyobb részében befagyó Yukon folyón is igen sok víz fog lefolyni.

KÉPEK A BÉCSI ÉS PRÁGAI ZAVARGÁSOKBÓL.

Olvásóinknak bizonyára élénk emlékeztetésre vannak még azok a zavargások, a melyek Bécsben, majd Prágában érték el tetőpontjukat, hogy nyilvánvalóvá tegyék amaz elkeseredett ellenséges indulatot, a mely Ausztria németjeit az ottani szláv törzsektől, kivált a csehektől elválasztják.

Legelőbb is a bécsi birodalmi gyűlésen jutott kitörésre a gyűlölködés, hol olyan jeleneteket idézett elő a pártok megvadult féktelensége, hogy végre a rendőrség is közbe lépett. Ennek a jelenetnek a helyszínén fölvevett rajzát mutatjuk most be egyik képünkön. November 26-ikán az ülés megnyitása után, Berner és Resler szocialista képviselők fölrohantak az elnöki emelvényre s elvették az elnök irományait és csengőjét. Erre a készen tartott rendőrség, összesen 60 ember, az ellenzékiek szörnyű lármája közt, benyomult az ülésterembe s eltávolította az elnöki emelvényről az oda toakodott lármás képviselőket.

A hasonló, sőt ennél még botrányosabb képviselőházi jelenetek hatása folytán az utca is egyre izgatottabb lett s a tüntetések, csoportosulások egymást érték. A rendőrség nem bizonyulván elégnak a rend helyreállítására, a katonaság is kivonult, hogy a zavargókat szétűzze. Másik képünk egy ilyen jelenetet ábrázol, azt, midőn a 15-dik huszárezred szétszórta a parlament előtti téren a zavargókat. Az Arad vidékéről

AZ OSZTRÁK KÉPVISELŐHÁZ NOVEMBER 26-IKI ÜLÉSÉRŐL. — A rendőrség az elnöki emelvény körül.

ijesztgettek, mint huszáraink, hanem vágta és szúrták is. Sok ember megsebesült, néhány pedig életével fizette meg az ellenszegülést.

Képünk a dragonyosok november 30-iki rohamát szemlélteti Prága egyik legnagyobb terén a Venczel-téren.

Hiába verték azonban szét a lázongókat, másutt megint csak összegyűltek azok s más utcákon folytatták mind veszedelmesebb jellegű zavargásaikat. Végre a statáriumot kihírdették. Egy-egy csapat katona kivonult s miután dobszóval s trombitával felhívták a nép figyelmét, egy tiszt harsány hangon felolvasta a rögtönzött bíraskodás életbeléptetését.

Ennek aztán lett hatása, a zavargó elemek elcsendesedtek s Prágában a megrendült élet és vagyonbiztonság ismét helyreállott.

KETTÉ VÁLASZTOTT TENGERI HAJÓ ÜSZTATÁSA.

Az amerikai technikusok ma már jóformán semmit sem tartanak lehetetlennek, sőt örömet vállalnak el oly feladatokat, melyek első pillanatra képtelenségeknek látszanak. A híres felhőhorzsoló paloták, az úszó vendéglők, a házak odább vontatása mind amerikai találmányok sok egyebekkel együtt. Ily rendkívüli dolgot mutat két mai képünk is: egy tengeri hajónak két darabban való üsztatását, a mi szintén amerikai találmány.

A Niagara vizesés közelében levő nagy tavak partjain számos hajógyár működik. Az amerikai büszke arra, hogy minél nagyobb dolgokat állítson elő. Így Saginawban, a Michigan-tó partján, egy hajóépítő olyan nagy tavi gőzöst készített, mely az oceáni hajókkal versenyez. Hossza ugyanis 87 méter. A hajó elkészítése nem okozott különös nehézségeket; de rögtön felmerült az a kérdés, hogy miképen jut ki majd a belföldi tavakról ez a nagy hajó a tengerre. A rendes út a Walland-csatornán és a Szent-Lőrincz folyó zuhatagjait kikerülő csatornán vezet, melyeken ilyen hajó nem járhat, csak ezeken túl lehet Montreal vidékéről szabadon hajózni.

A STATÁRIUM KIHÍRDETÉSE (DECEMBER 2.).

Az amerikai hajó építője, Wheeler és társa czég, nem sokat tűnődött. Elhatározta, hogy a nagy hajót két félre osztja s így felenként üsztatja ki a tengerre. Buffalóban ketté választották a hajót a képünkön látható módon. A hátulsó rész, a hol a gőzkazán maradt, saját erejéből képes volt tovább menni, bár a hajtó-

csavar elől volt; az első részt azonban két külön kis gőzösnek kellett vontatnia. Buffalo 180 méterrel fekszik magasabban, mint Montreal s a kettő közti vízi-út hosszán 43 zsilipen kellett átmenni, úgy, hogy a 2573 tonna súlyú két félhajóval meglehetősen lassan haladhattak. Mindamellett 11 nap múlva szerencsés-

sen megérkeztek Montrealba, hol a kikötőben ismét összekapcsolták a hajó két részét, s ma a belföldi tó partján született tengeri hajó már a nagy Oceánon jár. Nem is ördögi mesteresség az egész, de vállalkozó amerikai kellett ahhoz, hogy először tegyenek ilyen kísérletet.

A PRÁGAI ZAVARGÁSOK: A DRAGONYOSOK SZÉTZAVARJÁÉ A VENCZEL-TÉRRŐL A ZAVARGÓKAT (NOVEMBER 30.).

TÉLI ÖLTÖZÉKEK.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A divatvilág téli időszakának beköszöntése most már nemcsak a kirakatokban, hanem az utcán sétáló vagy kocszó hölgyek prémes felöltőin és köpenyein is látható. A bársony, és pedig leginkább sötét-világos vagy sötét-barna színekben, az egyedüli divatos kelme, melyhez fekete czoboly vagy kanadai rókaprémen kívül egyéb szőrmét nem igen viselnek.

A hosszú, majdnem bokáig érő bársony köpenyeg ellentétét a leginkább leányok vagy fiatal menyecskék által viselt fókaprém kabátok képezik. Vasúton, esetleg hosszabb kocsikirándulásokon angol plaid kelméből készült és rókával bélelt köpenygeket viselnek, még pedig karmanytűk nélkül. Ez utóbbiakat a köpenyeg külső oldalába vágott szintén prémmel bélelt zsebek helyettesítik.

Egyáltalán azt látjuk, hogy a divat sokféle hóbortjai gyakran hasznos és célszerű újításokkal vannak összekötve. Így például kitűnt, hogy havas, esős időben a lábat a nedvesség ellen csakis a kaucsuk vagy guttapercha cipő védi meg, és most még a legfinnyasabb divathölgyek is orosz gummi cipőket viselnek. Meglehet, hogy ebben a francia-orosz barátságban is nagy szerepe van, de tényleg a veszélyes megfázások folytan bekövetkezett betegségek száma nagyon megfogyott.

Azon esetre, ha mint jósólják, nagyon zord telünk lenne, biztosra veszem, hogy a mostani széles karimájú nemez kalapokat meleg asztrakan vagy fókaprém sapkák fogják helyettesíteni, melyektől leginkább irtóznak, mivel a magas, toronyalakú fejdíszekhez csakugyan nem illenek.

Ruhák tekintetében, értem sőt és estély- vagy színházba való ruhákat, az elsőbbség szintén a bársonyot illeti meg. Egyszínű nehéz angol bársonyok helyett, melyek leginkább felöltők vagy köpenyeknek valók, a sokkal finomabb francia vagy belga bársonyok urálják a helyzetet. A szabás alig változott. Nagyon bő redőnyös szoknyákhoz az általános kedveltségnek örvendő bolero, szűk, a csuklyóig érő újjakkal, sok csipke és bársony szalag díszítéssel, végül pedig prém szegélyeket viselik.

Nagyon csinos az idemlékelt képen látható két öltöny. Az egyik fehér posztó, erme színű guipure csipke betétekkel és díszítéssel. A derék díszítését

czoboly gallér, valamint guipure csipke betétek egészítik ki. A másik ruha szoknyája fekete atlasz, magas gallér smaragd színű bársonyból, bolero szabású derékkal. A mint látható, drága kövekkel kirakott gombok, valamint egy nagy arany csat az előkelő ízlésre valló látogató, esetleg esküvőknél is használható ruha nem legutolsó díszít képezik.

Alice.

AZ ÚJ MUNKÁS-HÁZAK.

A munkások elszállásolásának javítása céljából mindinkább előállott annak szüksége, hogy a székes főváros területén a munkás osztály számára olcsó és egészséges munkás-házak létesítenek. E nemes feladatot vállalta magára a fővárosi tanács felszólítása folytán a «Hajléktalanok Menhelye» című egyesület, mely a hajléktalanok számára menhelyek létesítése és fenntartása által e téren eddig is sokat tett. A múlt nov. 21-ikén, vasárnap, adatott át rendeltetésének a 96 család befogadására készült első négy minta-munkásház, mely csak kezdete az itt idővel építendő nagy munkás-telepnek. Nem kiesnyilendő, sőt fontos esemény ez munkások elszállásolására teendő további intézkedések nézve, mert bizonyítékul szolgál, hogy társadalmi úton létesítendő ily nagyobb munkás-telepek, a mellett, hogy a főváros szegény sorsú lakosságának eddig sajnosan nélkülözött egészséges és olcsó hajlékokat adnának, bérjövödelmük által a befektetett tőkének kielégítő kamatoztatását és törlesztését biztosítanak.

A most megnyitott négy munkás-lakóház a Soroksári-út és Kén-útsza sarkán áll. Mindenik egyszintes és mindenikben 12–12 lakás van. Minden lakás egy tágas konyhából és egy nagy szobából áll, melyhez még pincze és padlás is tartozik. A szobák ablakai az utcára nyílnak, szellősek és világosak, a konyhák nemkülönb. A konyhák egy tágas, boltozatos folyosóra nyílnak, melynek ivetefei ablaklalanok. A házak

építési költsége összesen 130,000 frt. Egy-egy lakás bére hetenként 2 frt 10 kr. A lakásberek-ből a telek bérjövödelmét, a fentartási költséget, felügyeletet, stb. leszámlítva annyi esik az építési összeg kamatoztatására és évi részletekben való törlesztésére, hogy a befektetett tőke 40 év alatt teljesen törlesztve lesz.

A munkás-lakházak ünnepélyes átadása díszes közönség jelenlétében történt. A főváros részéről megjelentek Halmos polgármester, Gerlóczy alpolgármester és Pool kerületi előjáró, a «Hajléktalanok menhelye» egyesület részéről báró Podmaniczky Frigyes elnök és Neuschlosz Ödön titkár. A munkás-házakat, illetőleg azok ünnepies megnyitását képen is bemutatjuk. Képünk azt a jelenetet mutatja, a mint Neuschlosz Ödön hosszabb beszéd kíséretében a házakat a székes fővárosnak átadja. Utána Podmaniczky Frigyes br. az egyesület halálját tolnácsolta a fővárosi tanács köszönetét fejezte ki az egyesület s különösen a titkár személye iránt, ki a munkás-házak létesülésében vezető szerepet vitt, nem különben Gerlóczy alpolgármester iránt, a ki az ügyet már 1883-ban tanácskozási tárgyává tette.

Előfizetési fölhívás.

A «Vasárnapi Ujság», a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap (45-ik évfolyam), újabbban «A Vasárnapi Ujság regénytára» című állandó szépirodalmi melléklettel bővítve jelenik meg, mely, mint a fölap, szintén művészi képekkel van díszítve. Eredeti elbeszéléseket és regényeket képekkel illusztrálva közöl Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Rákosi Viktorától, Gyarmathy Zsigánától, Vértési Arnoldtól, Szívós Bélától, Kazár Emiltől, stb. Regénytárunk képekkel illusztrált közleményeit az 1898. évi folyamában Jókai Mór korszerűs írók «Hányan vagyunk még?» című új elbeszéléssel és Verne Gyula «A francia zászló» című új regényével nyitjuk meg. — A «Vasárnapi Ujság» a női munkára és divatra vonatkozó képeket és cikkeit is ad, s félévenként művészi becsű nagy képmellékletet, s összesen több mint ezer képet közöl évenként.

A «Vasárnapi Ujság» társalapja, a most már 44-ik évfolyamába lépő «Politikai Újdonságok», melyet mint az események hű és részrehajlatlan előadóját, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Újdonságok» állandó ingyen melléklete a «Magyar Gazda» című gazdasági és kertészeti képes lap. — A «Politikai Újdonságok» minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

Mind a két lapnak kiegészítőjül szolgál a «Világ-krónika» című képes heti közlöny, mely hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkekben kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket, utirajzokat, új szintén mulattató közleményeket, talányokat, stb.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt - 4 frt - 2 frt - 1 kr.		
A Világ-krónikával együtt	9. 60. - 4. 80. - 2. 40.		
A Vasárnapi Ujság és Politikai Újdonságok	12. - 6. - 3. -		
A Világ-krónikával együtt	13. 60. - 6. 80. - 3. 40.		
Csupán a Politikai Újdonságok	5. - 2. 50. - 1. 25.		
A Világ-krónikával együtt	6. 60. - 3. 30. - 1. 65.		

Az előfizetés bármelyik hónap elsejétől kezdve eszközölhető.

Az előfizetéseket a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Újdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

NEOGRÁDY ANTAL RAJZAI JAKAB ÖDÖN «KÉT IMPOSZTOR» CÍMŰ ÚJ MUNKÁJÁBÓL. (Kiadta a Franklin-Társulat.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szatirák. Irta Kozma Andor Budapest, 1898. Gazdag tehetség szórja sziporkázva színes sugarait és derék kötetben. Az olvasó nem tudja, a virtuóz verselőt csodálja-e inkább, ki csak úgy játszik a legváltozatosabb versformákkal s a csengő-bongó rímekkel, vagy az éles tekintet, mely korunk társadalmának és embereinek ezer gyalóságát a kendőzés és hazug lepel alatt is megpillantja. Erős színekkel fest, de nem torzít, s a tükörkép, melyet fölmutat, századévi korunk elég hű másolata, sok becses korrajzi vonással. Kozma Andor legtöbb-ször egyes gyalóságokat, kinővéseket rajzol s egyes típusokat tesz nevetségessé. Előttünk áll a kapaszkodó, ki tehetség, munka és érdem nélkül két könyökével töri előre magát. Bemutatja a modern ifjút, ki rég kiitta a gyönyör minden kelyhét, sivar és léha, játsza a hazafit, de csak a haszonért, nincs előtte semmi szent, de a «lovagias» ügyekben szörnyen kényes. Látjuk a tőzstokat harsogó és önző klikkeknek szolgáló kerületi nagyságot, ki képviselő lesz, befolyásos ember, százféle ügynek ágense, míg egyszer igen nagy képpel s igen kis észszel többet merészel, mint a mennyit kellene, és elbukik. Úgyesen gúnyolja a fiatal óriásokat, kik kölcsönben bámulják egymást. De ki győzné valamennyit föl-sorolni, kik szemünk előtt tarkán tolonganak. Néha humorosan, félig tréfásan csipked, mint a gyermekekről írt szatirában, majd lángoló haraggal fordul közéletünk ellen, mely csupa hajsza, csupa pártusa, hol a tisztát is bepiszkolja a rágalom, a tisztátalan pedig épen a réven szabadon menek-szik. A kötetben néhány kisebb fordítás is van, s két átdolgozás: az egyik Horatiusból, a másik Berangerből. Befejezésül említsük még meg a találó korpét, mely a kötetet megnyitja, a «Csinált világ»-ot, a mi-móral, mi-botránkozás, mi-hazafiság, stb. világát. A csinos kiállítású kötet az Athenaeum-társaság kiadásában jelent meg, ára 2 forint 60 krajczár. Mutatványul álljon itt belőle a következő költemény:

A dicsőség.

A dicsőség czifra dáma,
Kíváncsú, de hamis.
Mit tagadám, biz' utána
Szalagáltam magam is.

Igaz dallal, igaz könnyvel,
Igaz szóval kérlelém;
Csalogattam igazgyönggyel —
S mégse, lett ő az enyém.

Küzdtem érte becsülettel
S rám se nézett ép azért.
Más egy léha szót vetett el
S haza vitte e kacért.

Már én többé ezt a dámát
Nem követem, nem lesem,
Ha ő engem nem kíván — hát
Ne legyen a kedvesem!

Van nekem más, kit szeressek,
S van elég más, ki szeret.
A dicsőség még kedvesebb
Már ezeknél nem lehet.

S tán, ha többé rá se hajtok,
Egy napon csak hirtelen,
Nagy robajjal nyitva ajtót,
E kacér is itt terem.

Aztán — zavart arczót vágva,
Szép szerényen félre ül,
Ilyen tisztas társaságba
Nem is érti: hogy kerül?

A magyar nemzet történetéből, melyet Szilágyi Sándor szerkesztésében az Athenaeum-társaság ad ki, a kilenczedik kötet is megjelent. Ez történelmünknek 1815–47. évek közé eső nevezetes korszakát adja elő. «A nemzeti államalkotás kora» címmel Ballagi Géza írta meg e fölötté becses kötetet, a mely 724 lapra terjed. Művét öt részre osztotta föl. Az első könyv a rendi alkotmány kitartóztatásáról, a második (a nemzeti állam eszméje) Széchenyi politikai és társadalmi működését, a harmadik az 1832–36-iki országgyűlés tárgyalásait, a negyedik a szabadelvű irány hódítását s végül az ötödik az új állam alapjait tárja elénk egészen 1848-ig. Körülbelül 40 művészi műmelléklet s vagy 200 szövegközi kép díszíti Ballagi könyvét, mely mind tartalmában, mind külsejében méltó a jelen század második, harmadik és negyedik évtizedének ahhoz a nemes harcához, a melyet apáink a szó és tett hatalmas fegyverével végig küzdöttek, s a melynek hazánk mostani alkotmányát köszönhetjük. Ballagi Géza, jogi és állami életünk alapos és sokoldalú ismerője, nyugodt tárgyilagos-ságával mindvégig lekötö az olvasó figyelmét. A rengeteg adatból jól ki tudja válogatni a jellemzőt, akár

az intézmények fejlődését, akár a kimagasló állam-férfiak, Széchenyi, Wesselényi, Dessewffy, Kossuth vagy Deák politikai működését rajzolja. Ára díszes félbörkötésben (barna és piros színben) 8 frt.

E nagyérdékű kötet képei közül a «Vasárnapi Ujság» jelen száma is közöl mutatványokat, minők: Pesti vásár a század első felében, A budai kamara-épület (ma pénzügyminisztérium), Jelenet az 1838-ki árvizből, és Alcsúth 1819-ben; mind olyan képek, a melyek már is történeti értékké lettek.

Munkácsy Mihály élete és munkái, írta Malonyay Dezső, 24 műmelléklettel és 110 képpel, váz-lattal. Az orsz. képzőművészeti társulat közreműködésével és támogatásával kiadja Singer és Wolfner könyvkereskedése. A nagy mester, ki első diadalait magyar képeivel aratta, ki soha sem szűnt meg magyar lenni, most elnémulva, pihen, fején, lelkén a nehéz felhővel, melyet magára törő útjában találkozott. Elvévülhetetlen művészetének alkotásait ismerteti meg s elénk is tárja finom kivitelben ez a nagy díszes könyv, életrajzával együtt. A művész életének nyomdokait, küzdelmeit, törekvéseit, diadalait Malonyay részletesen leírja s becses adatokat nyújt. De még becsesebb teszi a munkát, hogy gyűjteménye Munkácsy kisebb-nagyobb alkotásainak, mindenfelé elszórtott képeinek, vázlatainak, fiatal-kori kísérleteinek. Munkácsyt mikor már alig nevezhetjük magunkénak, ez az album igyekszik őt köztünk, hazájában tartani, hol művei közül oly kevés van, s hol nagy alkotásainak sem mindenikét láthattuk. Legnevezetesebb képei, és számos olyan, melyek nálunk ismeretlenek, mind megvannak a könyvben, valamennyi hű és tiszta másolatban. Egyszerű példánynak az ára 18 frt, díszkötésben, első lapján Munkácsy bronz mellképével, 24 frt. A képzőművészeti társulat tagjai is ezt a díszművet kapják tagilletményül.

A képzőművészeti társulat választmánya úgy a mű tartalma, mint kivitele és nyomdai megjelenése felett minden tekintetben legteljesebb melegegded-ségnek adott kifejezést és dr. Samrecsányi Miklós javaslatára egyhangúlag elhatározta, hogy jegyző-könyvileg fejezi ki elismerését és köszönetét a kiadó cégnek.

Az ünnepi könyvpiacon. A karácsonyi ünnepek-ben bőven válogathat a magyar közönség a hazai irodalom jelesebb termékeinek díszkiadásából. Ezek száma évről-évre gyarapszik, s a tartalom mellé a

Utcza a házak közt.

Egyik munkás-ház.

MUNKÁS-HÁZAK BUDAPESTEN. — Nándor Pál amateur fényképe.

külső dísz is mind több művészettel és izléssel csatlakozik. Az ünnepi könyvtárcsra változatosságot és bőséget hoztak a közelebbi napok is.

Az Athenaeum-társulat kiadványai ezek: *Rejtélyek a történelemből*, elbeszélések, írta Donáthy Ferenc, ki az érettebb ifjúsághoz szólóban a hazai történelmi események előadásának oly vonzó formáját találta meg, hangulatban és hangban is. Szép s jellemző korrajzok a kötetben: A győri érczakas. A böcsök köve. A kincses vessző. Az arany szalamandra, mely utóbbi tíz elbeszélés sorozata. A derék könyv ára több képpel illusztrálva, szép kötésben 3 ft 50 kr. — *Leánytörténetek*, elbeszélések az ifjúság számára, írta Halden Erzsébet, négy színnyomatú képpel. Idegen szerző, ki ügyesen meríti tanulságos képeit a családi körből. Ár díszkötésben 2 ft 40 kr. — *Magyar nők*, írta Gaál Mózes. A magyar történelemből élénken színezett rajzok, női képek, példaadásul festve. Ár 3 ft. — *A mesztiz*, és még három elbeszélés Amerikából; az ifjúság számára írta Pajakin Frigyes, kit a külföld annyira kedvel az ifjúságnak írt dolgozataiért. Négy színnyomatú kép is díszíti a könyvet.

A Révai-testvérektől két munka újabb kiadását vesszük. Az egyik *Twain Mark műve* *Koldus és királyfi*, angol történelmi rajz, számos képpel. Fordította Fái J. Béla. Második kiadás. A másik is angol könyv fordítása: *A skalpradás*, írta Meyne-Reid kapitány, átdolgozta Kürthy Emil. Második kiadás több képpel. Mindkettő díszes kiállítású könyv.

A Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) czég a könyvek egész sorozatát adta közre: *Költők albuma*, jelenkori magyar költők verseiből összeállította Radó Antal. Második kiadás, bővítve az újabb költői nemzedék verseivel. Ár különféle díszkötésekben 3 ft, és 4 ft 50 kr. — *Andersen meséi*, második bővített és képes kiadás. Andersen a poézis, a naivság, a kedves és mély értelem mestere és meséi a gyermekvilág üdítő olvasmányai. Ár 2 ft 80 kr. Ugyancsak Andersen meséinek egy kisebb gyűjteménye, továbbá *Andersen újabb meséi*, szintén képekkel, egyenkint 1 ft 40 kr. — *Diák figurák*, az ifjúság számára írta Gaál Mózes. Második kötete a dr. Szemák István szerkesztésében megjelenő *Ifjúsági Könyvtár*-nak s tartalma egy csomó mulatságos és októató diák história. A könyvbe Tull Odón rajzolt képeket. Ár 1 ft. — *Ezer év*, képek a magyar nemzet történetéből, írta dr. Baróti Lajos. Rövid, tiszta képekben egy-egy életrajz vagy történelmi esemény ezeréves multunkból, választékosan előadva. Második kiadás, képekkel; ár 1 ft 50 kr. — *Bőrharsnya* czímmel Cooper öt szép elbeszélését fordította le Füredi Ignác az ifjúság számára. Cooper elbeszéléseiből ismerkedik meg először az ifjúság Amerika indiánjainak életével, az őserdők pusztuló világának izgalmával, érdekességeivel. Ár 2 ft.

A Franklin-társulat kiadásában megjelentek: *Polgárháború*, regény, írta Rákosi Viktor. A Sipulusz név alatt is oly népszerű, vidám és elmés írónak ez a regénye lapunk mellékletén, a *Vasárnapi Ujság*. *Regénytár*-ban jelent meg. A vidéki világ, főleg pedig a választási mozgalmak szatirikus és találó rajza, eredeti alakok, jóízű ötletek, a valónak olykor kesernyés, de az igazságra derítő humor, az előadás zamatja, magyarossága, mozgalmassága és a jellemzésben, megfigyelésben nyilvánuló sok korrajzi vonatkozás mindenütt mutatja a szerző előkelőségét, nem közönséges humorát. A derék munkát a Franklin-Társulat szép kiállításban,

Linek Lajos tizenhárom eredeti rajzával illusztrálva adta ki s ára 1 ft 40 kr.

A két imposztor. Írta Jakab Odón, ki ezúttal gyermekeknek írt gyermekekéről. Két vásott fiú szünidei kalandjait meséli el érdekes előadásban. Pali meg Laczi megújnak otthon az egyhangú csendes életet s megszöknének. Százféle kalandon, sok nyomorúságon esnek keresztül. Bolyongásaik közben egy remetéhez kerülnek, a ki tanítja őket; véletlenül folgyutának egy erdő, a miért csendőreok fogják el őket. Végre ismét haza kerülnek, a mikor eszükbe jut és maguk is vallják a közmondást: mindenütt jó lehet, de mégis legjobb otthon! A könyvet díszes kiállításban adta ki a Franklin-társulat, s *Neogrady* Antal számos szép rajza díszíti. A sikerült képek közül mai számunkban mutatványt is közlünk. Az érdekes ifjúsági olvasmány ára 1 ft.

A Magyar Történelmi Életrajzból a novemberben megjelent kötetben dr. Décsi Lajos kezdi meg *Szenci Molnár Albert életrajzát*, a tudós íróét, ki a XVII. század legelején oly öntudatosan szolgálta a nemzeti irodalom és tudományosság emelését latin-görög-magyar szótárával, magyar nyelvtanával, a szótárak szép fordításával és egyéb fordításokkal. Élete a hazai művelődési történet egyik gazdag fejezete. Décsi beható részletességgel festi ifjúságát, s már e kötetben megkezdte irodalmi munkásságának ismertetését. A mű érdekességét nagyszámú illusztráció emeli. A Történelmi Életrajzok egy évfolyama 8 ftrtal rendelhető meg, egyes kötet ára 1 ft 60 kr.

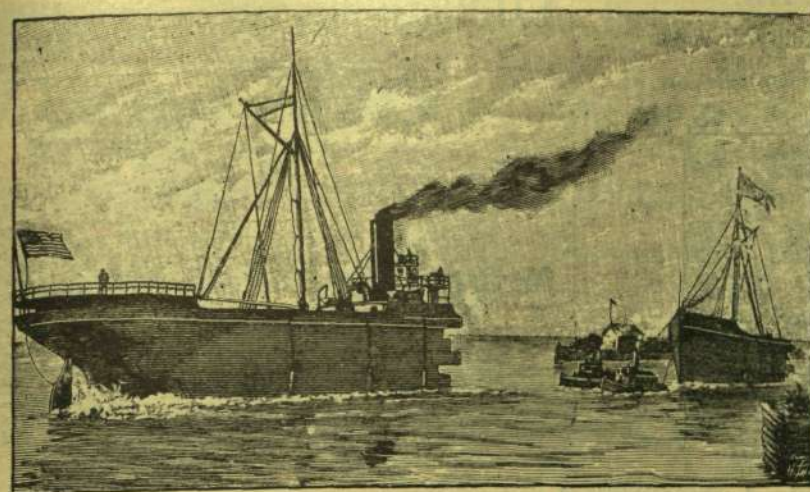
Délen és éjszaka. Írta Fekár Gyula. Két kötet. — Két hatalmas kötetben adta ki Fekár Gyula spanyol, olasz és skandináviai úti élmé-

nyeit. A hogy ő végig vezet bennünket a napsugaras Andaluzián, Velence festői emlékei közt s a norvég fjordok csodás világában, nemcsak élvezetes, de tanulságos is. A költő mellett ott van mindig a nagy műveltségű ember is, s míg az gazdag színvételű képeivel, mely megfigyeléseivel szórakoztat, addig emez biztos kézzel rajzolja nemcsak a mai állapotokat, hanem föllebbenti előttünk a múltak fátját, s a történelem és hitrege alakjait varázsolja elénk a jelenbe. Spanyol és skandináv útjai az újdonság ingerével is hatnak, de Velenczéről, s az olasz városokról is igen sok eredeti benyomással, új felfogással lepi meg az olvasót. A munkának, melyet az Athenaeum adott ki és 71 szövegrajzzal és 42 képmelléklettel díszített, ára díszkötésben 10 forint; csinos borítékba fűzve 8 forint.

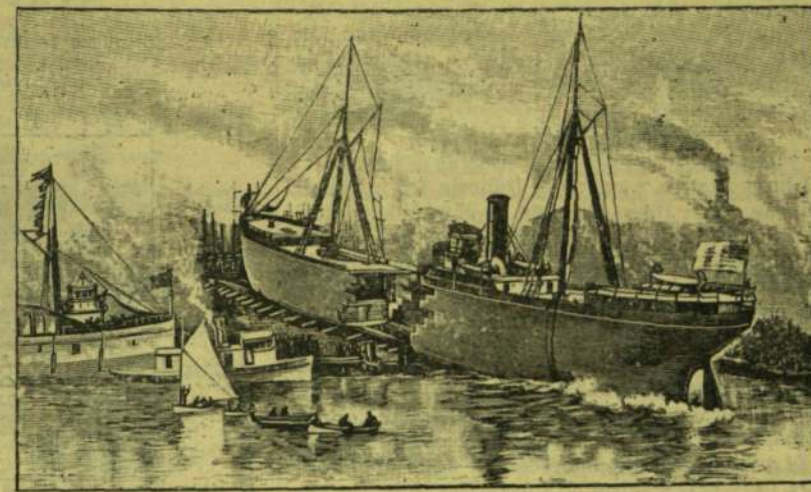
A nagybányai festők kiállítása. E hó 15-ikén nyílt meg a régi műcsarnok helyiségeiben a nagybányai festőiskola kiállítása. Immár a harmadik képművelés ebben a hónapban. Hollósy Simon volt tanítványai álltak össze bemutatni egy évi munkásságukat és egyuttal megmutatni azt, hogy mire képes egy olyan iskola, a mely az akadémikus elvek mellőzésével a tehetségeket a maguk egyéni irányában fejleszti. Mintegy 16 esztendeje áll fenn immár Hollósy müncheni iskolája, sok tehetségnek adván meg az első alapot a művészi pályán. A mostani kiállításon látható képek e művészcsereg egy nyári munkásságának eredménye; feltalálhatók rajta az egészséges művészi irányban való fejlődés, a természet igaz színeire való törekvés, egyszerű előadás és a mi legfőbb, az egyéni karakter.

A BUDAPESTI MUNKÁS-HÁZAK FÖLAVATÁSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Nándor Pál amateur fényképe.

A hajó ketté választása Buffalóban.

A hajó két része az Ontario tavon.

KETTÉ VÁLASZTOTT TENGERI HAJÓ USZTATÁSA.

A Hollósy iskolájának jelen kiállításán legfeltűnőbb dolgai *Thorma János*nak és *Grünwald Bélá*nak vannak. Előbbi egy érzéssel megfestett női arczképpel vonja magára a figyelmet, a mint az anya beteg gyermekével karján elmereng; az utóbbi pedig három holdas esti hangulatu képevel érző szívre valló munkát alkotott. *Ferenczy Károly* egy ideális témát merész realizmussal állít elénk. *Krisztus beszéde a hegyoldalon*, a mint az üdvözítő a modern emberi alakok minden néven nevezhető fajtája között ülvé hirdeti a szeretet igéjét. A legfiatalabb tehetségek közül *Glatz Oszkár* állított ki figyelemre méltó képeket, szám szerint mintegy 23-at. A mily egészségesek tanulmányai, melyeket közvetve a természet után csinált, annyira eltértek a kész képei megfestésénél ezek igazságától. Arczképei azonban jók és igazak. Ugyancsak nagy teremben függ *Thorma János* hatalmas nagy vászna *Békesség nektek*, a mint Krisztus tanítványainak megjelenik. Itt is meglátszik a fiatal művész erőteljes tehetsége, a melyet már tavaly *Aradi vértanúk* című képevel igazolt. *Nyilassy és Horti* is szép tehetségről tanuskodó tanulmányokat állítottak ki. *Réti László* egyike a legkiválóbbaknak az iskolából kikerültek között, mostani képe azonban nem mutatja be eléggé izmos tehetségét. *Csók István* kedves miniatúr műve elhomályosul tavalyi nagy munkája a *Báthori Erzsébet* mellett. A Hollósy tanítványai közül még *Pottner* tűnik fel. Egy másik teremben vannak kiállítva a *Kiss József* költeményeihez készített illusztrációk, melyeket már reprodukciókban is ismer a közönség.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia természet-tudományi osztálya december 13-dikán tartott felolvasó ülésén *Klug Nándor* rendes tag, az életlen egyetemi tanára a gárfeljődést pankreas emésztés közben illetégtől tett vizsgálatok lefolyását ismertette. Majd *Klein Gyula* mutatta be *Richter Aladár* budapesti főgimnáziumi tanárnak Adatok a *Maregraviaceae* és az *Arvidae* fiziológiai-anatómiai és szisztematikai ismeretéhez című művét, négy tábla eredeti megfigyeléseken alapuló rajz kíséretében.

A Kisfaludy-társaság e hó 15-én tartotta meg december havi ülését. Az első felolvasó *Berczik Árpád* volt, a ki *A jubilans* című humoros elbeszélését olvasta föl, melyet szerző közlés végett lapunknak volt szives átengedni, s melynek közlését mai Regénytárunkban kezdjük meg. *Berczik* felolvasását zajos tapsal jutalmazta a közönség. Utána *Vargha Gyula* olvasta föl *Dömötör* Pál vendégnek három szeri népballada fordítását. A sikerült, erőteljes fordítások tetszést arattak.

A felolvasások előtt *Beothy Zsolt* főtitkár bejelentette, hogy az ezredévi országos kiállítás igazgatósága megküldötte azt a milleniumi nagy érmet és kiállítási diplomát, a melyekkel a Kisfaludy-társaság gyűjteményét kitüntette. *Flesch Tivadarné* és *Farkas László* dr. 100—100 forinttal az alapító tagok sorába léptek. Érdekes ajándékkal szaporodott a társaság emléktára is. *Lukács Józsefné* úrhölgy 30 darab régi rajzot, nagyrészt karrikatúrákat küldött *Simonyi Zsigmond* által, melyek a báró Schiller családtól kerültek hozzá, s a melyekről azt hiszik, hogy *Kisfaludy Sándor* kezétől származnak. A társaság levélben fogja megköszönni az ajándékokat.

A felolvasó ülés után zárt ülés volt, a melyen elhatározták, hogy a *Pulszky* Ferencz és *Vajda János* halálával megüresedett tagsági helyeket betöltik s azonkívül választanak két levelező tagot. Az ajánlások e hó 31-ikéig a társaság titkárához küldendő be. A választás csak február havában lesz.

A Petőfi-társaság ülése. A Petőfi-társaság decz. 12-én tartotta ez évben utolsó ülését, melyen maga *Jókai Mór* elnökölt.

Az első felolvasó dr. *Hatala Péter* egyetemi tanár volt. *Kápolnától Isaszeghig* czímmel ifjúkori vizsgálatait olvastat föl a szabadságharc idejéből, érdekes előadásban rajzolva *Windischgrätz* herczeg nagyképűködését, s néhány új adatot mondott el *Kossuth*, *Görgei*, *Klapka*, *Damjanich*, *Dembinszky* stb. szerepléséről. Utána *Margittay Dező* *A követfogó* és *Anyám tündöklése* olvasta föl. A közönség megtapsolta mind a három felolvasót. Utánuk *Bartók Lajos* emlékezett meg márczius 15-ének közelgő ötvenedik évfordulójáról, melyet a társaság méltó módon akar megünnepelni, s már a január 6-iki nagygyűlést is ennek szenteli; ezen az ülésen *Jókai Mór* is felolvassa a *márczius tizenötödiki ifjakról*, s ez a felolvasása benne lesz a legközelebb megjelenő Petőfi-albumban is.

MI UJSÁG?

* Figyelmeztetés. Az előfizetés könnyebb teljesíthetése végett a *Vasárnapi Ujság* mai számához postai utalványt mellékel a kiadóhivatal.

Erzsébet királyné utazása. Erzsébet királyné ő felsége a közelebbi napokban, hír szerint még karácsony előtt, elhagyja Biarritzt, hol még most időzik és Párisba utazik. Előbb azt tervezték, hogy a királyné karácsonyra tengeri utazást tesz a spanyol és francia partok közelében, de úgy látszik a feleséges asszony kissé több erről lemondott.

Kitüntetett miniszterek. A napokban három minisztert ért egyszerre királyi kitüntetés. A hivatalos lap decz. 16-iki számában megjelent legfelsőbb kézirat szerint ő felsége *Percezel Dező* belügyminiszternek, *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi- és *Darányi Ignác* földmívelésügyi miniszter-

nek kiváló szolgálataik elismerésül az első osztályú vaskoronarendet díjmentesen adományozta.

A budapesti egyetem új sebészeti tanára. A budapesti kir. magyar tudomány-egyetem orvostudományi tanár-testülete decz. 15-én tartott ülésén titkos szavazással egyhangulag *Dollinger Gyula* dr. egyetemi tanárt hívta meg a Kovács tanár halálával megüresedett egyetemi sebészeti tanszékre. *Dollinger* Kovács tanár halála óta mint helyettes működik a nevezett tanszéken.

Munkácsy egészségi állapota. A közelebbi napokban aggasztó hírek érkeztek *Munkácsy* egészségi állapotáról az endenichi gyógyintézetből, hol a beteg művészt ápolják. Ezzel szemben egyik bécsi lap azt írja, hogy *Munkácsy* állapota, mióta Endenichben van, jelentékenyen javult s már jó ideje nem változott. *Munkácsy* jó időben minden nap sétakocsizást tesz a szanatórium környékén.

Heine 100-ik születésnapja. December 13-án volt 100 éve annak, hogy megszületett a németek nagy poétája, *Heine*, a ki az egész világra nagy hatást tett, de sok ellenséget is szerzett magának. Különösen hazájában nem talál elismerésre, a hol nem akadt város, mely szobrát befogadta volna. Sirja is ott van a párisi montmartrei temetőben, a hová a bécsi *Concordia*-egyesület két tagja vitt az idén koszorút a kegyeletes megemlékezés jeléül.

Esküvő. *Benczúr Gyula* festőművész, a festészeti mesteriskola igazgatója *Elza* leányának e hó 12-én délelőtt folyt le az esküvője *Ürmösy Jenő* erdélyi földbirtokossal. Az egyházi szertartást az örömapa házában, szűk családi körben, *Boros György* kolozsvári unitárius teológiai tanár és lelkes végzte.

Eljegyzés. *Szűry Kálmán*, a bánati közalapítványi uradalmak igazgatója, eljegyezte Aradon *Hász Mariskát*, az aradi ügyvédi kamara elnökének *Hász Sándor* királyi tanácsosnak leányát.

A Dreyfus-Esterházy ügy. Hetekig tartotta igazgatóságban nemcsak Franciaországot, de az egész világot a Dreyfus-Esterházy ügy, melynek során nemcsak két ember élete és becsülete forgott kockán, hanem, a mint azt a tízes francziák legnagyobb része vallotta, magának a francia hadseregnek a becsülete is.

A vizsgálat vezetésével megbízott *Saussier* tábornok legújabbban kijelentette, hogy az ítélet jogos, *Dreyfus* bűnös és a felülvizsgálatnak nincs helye. A francia kamara tudomásul is vette az igazságügy-miniszter ilyen értelmi bejelentését, s úgy látszik, végleg el van döntve, hogy *Dreyfus* kapitány az Ördögsgiget lakója maradjon. Itt van azonban még a másik vádlott, *Valsin-Esterházy őrnagy*, a kit az elkeseredett küzdelemben a Dreyfus-párt sok váddal terhelt, s a ki a botrány lezajlása után sem mondhatja magát, hogy a francziák rokonszenvét megnyerte. Különösen kompromittálta az őrnagyra a *Figaro*-ban közölt levele, melyben gyalázó kifejezéseket használ a francia hadseregre. *Esterházy* a hazaárulás vádját alól történt fölmentése után is, *Pellieuz* tábornoknál vizsgálatot kért maga ellen, hogy az összes fölmerült vádak és gyanúsítások alól tisztázhassa magát. A vizsgálatot el is rendelték.

Rheuma, csúsz, köszvény, vese- és epékőbajok a tudományos alapon álló *Diósy-féle* *Ris-o-citronum* névű kurával biztosan gyógyíthatók. Ismertetést ingyen küld *Diósy Lajos* gyógyszer. Budapest, *Damjanich-utca*. 7422

VALSIN-ESTERHÁZY ŐRNAGY.

GRÖBER LAJOS
KOSÁRFONÓDÁJA
és
KOSÁRÁRU GIÁRI RAKTÁRA
BUDAPEST,
IV., Kigó-utca 6. sz.
Műhely: 7452
VII., Nefelejts-utca 28.
Árjegyzéket bérmentve küld.

CZERNY-féle
TANNINGENE
a legjobb, kipróbáltan ártalmatlan
hajfestőszer
haj- és szakál-, valamint szemöldökfestésre, melyek a leggyorsabb módon, már egyszeri használatnál is egész biztosan visszanyerik azon kifogástalan, fényes színe, barna vagy fekete természetes színt, a melyvel megőrzés előtt bírtak a mely sem szappannal való mosással, sem a gőzfürdőben mosni nem tudnak. Ár 2 ft 50 kr.
Törvényesen védett, lelkisimulatosan megvizsgált és valódi minőségben kapható
Anton J. Czerny ezégnél, Bécs,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6 (saját házában).
Szétküldés postai utánvétellel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktár a nagyobb gyógyszertárakban és illatszer-üzletekben.
Vezérképviselet és magyarországi főraktár:
Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszertárában.

LOHSE-féle
LILIOM-RIZSPOR
rendkívül finom, bársonyszerűbb, tömöttebb és takarékosabb valamennyi
Poudre de riz és zsíros rizspornál, a bőrhöz kitűnően s láthatatlanul tapadó.
Ugy nappalra mint este.
Fehér és rózsaszínben szőkék számára, sárga (rachel) barnák számára;
doboz 2 ft. 7069
Vételnél mindenkor a teljes czégre kell ügyelni:
GUSTAV LOHSE BERLIN,
45. Jägerstrasse 46.
kir. udvari illatszerész.
Kapható Ausztria-Magyarország valamennyi előbbkelő gyógyszertára és illatszereszetében.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR
és
ORSZÁGOS ZÁLOGKÖLCSÖN
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
Központi irodája és váltóüzlete:
VI. kerület, Andrassy-ut 5. szám.
Fiók: IV. ker., Koronaherczeg-utca 11. szám.
IV. ker., Károly-körút 18. szám.
VII. ker., Király-utca 57. szám.
VIII. ker., József-körút 2. szám.
IV. ker., Zsibárus-utca a főpostával szemben.
Befizetett részvénytőke: 10.000.000 korona.
Előford betétek takarékbetét könyveinek és pénztárjegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlán (chequezámlán). — (A 10%-os betétkamatot az intézet fizeti.)
Leszámlított váltókat, előlegeket nyújt értékpapirokra.
Üzleti órák: d.é. 1/2-1/2-ig **VÁLTÓÜZLETE** üzleti órák: d.ü. 3-1/2-ig
megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett. 7444

Üdvös tanács.
Köhhögésnél, rekedtségben, a torok és légzési szervek működési zavarával **Egger** biztos hatású
MELLPASZTILLÁI
veendők. (1 doboz 50 kr. és 1 ft. Próbadoz 25 kr.)
A gyomor rendetlen működésénél radikális hatásúnak bizonyultak.
Egger Szóda-Pasztillái.
(1 doboz 30 kr.) Mindkét szert kapható minden gyógyszer-tárban. — Fő- és szétválasztó raktár Magyarországon:
„Nador-gyógyszertár Budapest, Váci-körút 17. sz.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest,
IV. kir., Egyetem-utca 4.

Csemege méz
finom valódi viágméz 5 kilós
bádogkanna 3 forint postán
bérmentve.
Kovács Sándor
méhészete 7420
Nagy-Becskerek Nr. 50.

Uj javított 7324
Accord ezitera,
a melyen b. r. k. tanító és k. k. ismerte nélkül egy óra alatt játsszani megtanulhat. Ennek a pompás hangszernak 20 hurja, 3 manója és fölégesen szép, erős hangja van. Ár 1 ft 75 kr., porto és láda 50 kr., 2 darab 3 forint 35 kr., porto és láda 80 kr. utánvétellel. Megrendeléseket elfogad **Suhr Henrik, Wenen-rade, Westfalen.**

7426

Lesorványodásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig veendő
a dr. Bly a dr. Duchesne-Dupare klin. tanár, becsületrend lovagja — megfigyelése után Boisson gyógyász. által készített **spa-pilula**, vesiculoseivel előállított növ. készítmény. Egy 3 ftos nemzetközi posta-utalvány küldésével bérmentve egy palackkal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris.** Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám. 7342

Magyar kir. államvasutak.
172,975. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak budapest-északi főműhelyében levő munkás vendéglőnek (kantinnak) és a hozzátartozó vendéglőelakásnak 1898. évi február hó 1-től számított öt évre leendő bérbeadására ezennel nyilvános pályázatot hirdetnek.

Az említett műhelyben körülbelül 1500 munkás dolgozik; a vendéglőhelyiség a magyar kir. államvasutak igazgatósága részéről el van látva a legszükségesebb berendezési tárgyakkal.

A feltételek a pályázati határidő lejártáig naponként 8-2 óráig az igazgatóság műhelyi szakosztályában (Andrássy-út 75. sz. III. emelet 12) és a m. á. v. budapest-északi főműhelyfőnökségénél (Kőbányai út) ingyen átvethetők vagy ugyanezen helyekről posta útján is megszereshetők.

Az ajánlatok lepecsételve és „Ajánlat a 179975/97. számhoz a budapest-északi főműhelyi vendéglő bérletére” 1897. évi december hó 24-ének déli 12 órájáig a magyar kir. államvasutak vezérigazgatójának adandók vagy oda posta útján küldendők meg.

Az ajánlatok ajánlattevő a feltételek egy példányát kellően kitöltve csatolni tartozik. A csatolt feltételek ajánlattevő által két tanú előzetesével együtt irandók alá és ajánlattevő az ajánlatban azt is tartozik kijelenteni, hogy a feltételeket ismeri és mindenben elfogadja. Bónuszpénzben a felajánlott bérösszegnek legalább 10%-a készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban legkevesebb 1897. évi december hó 23-ának déli 12 órájáig a magyar kir. államvasutak főpénztáránál letendő. Az ajánlatban ennek megtörténte a letétjegy számanak kitüntetés mellett megemlítendő, de a letéti jegy nem cserélendő.

Nem kellően kitöltött ajánlatok vagy olyasok, melyek a kitöltött határidő lejártá után érkeznek, vagy végre azok, melyekre nézve a bérlet nem tehető le, figyelembe nem vétetnek.

Minden ajánlattevő ajánlatával a pályázat eldöntéséig kötelezettségbe marad. Az igazgató-ig. fenntartja magának azt a jogot, hogy az ajánlattevők közt minden megosztás nélkül tetszése szerint szabadon válasszon, esetleg újabb ajánlati tárgyalást hirdethessen. Budapest, 1897. december hó 7-én.

Az igazgatóság.
169,436. szám.
Az osztrák-magyar valamint osztrák-magyar-bosznai személydíjszabások új kiadása.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint az osztrák-magyar és az osztrák-magyar-bosznai hercegovinai közvetlen személyforgalomban 1898. évi január hó 1-től új díjszabások lépnek életbe, melyeket az 1896. évi június hó 1-től érvényes megfelelő személydíjszabások érvényben kívül helyeztetnek. Az új díjszabások a részes vasutaknál 1-1 koronáért kaphatók.

Budapest, 1897. november hó 26-án.
Az igazgatóság.
(Utányomás nem díjazatik.)

SIEMENS ÉS HALSKE
BUDAPEST.
Városok, iparvállalatok villamos világítási és erőátviteli berendezések kivitele nagy távolságokra.
Villamos vasutak. Akna-vasutak.
Egyenáramú, váltakozó áramú és forgóáramú gépek, motorok, vezetéki anyagok, kábelek, ivlámpák, izzólámpák.
A távirászat és távbeszéléshez szükséges anyagok.
Mérőeszközök. Vasuti biztonsági készülékek.
Távjelzési berendezések. Vízmérők.
Berendezések a központi telep kapcsolásához.
Világító testek. 7451

Horváth Margit és Gicella leányaim, Ó felsége a király előtt az 1896. Ezredéves Országos Kiállításán saját találmány vaskereszt csimbalmaimon kettenben játszottak. Ó felsége a király elismerését és bámulatát fejezte ki a csimbalom jó hangja felett. Leányaim a Kallifay csimbalom-iskolából összesen 8 hónapig tanulnak. Kotta és hangszer-árjegyzéket kívántra ingyen küldök. — Tisztelettel
József főherceg O. cs. és kir. fensége udvari szállítója.
HORVATH ISTVAN hangszergyáros,
BUDAPEST, Erzsébet-körút 2. sz. 7476

MAGYAR NÖNEVELŐ-INTÉZET

BUDAPESTEN.
VI., Andrassy-út 25. sz., I. em. 4. ajtó. A magyar kir. Operaházzal szemben.
(Bejárat: Dalszínház-utca 1. szám.)

Megnyitottott dr. Wlassios Gyula kultuszminiszter 1618. eln. szám alatt kelt erkölcsi és anyagi támogatásával, 1897. szept. 25-én. — Az intézet a jelen legmagasabb igényeknek megfelelően, a külföldi iskola-szalonok mintájára rendeztetett be.

Tanítványai: Magyar szavak, felolvasás és társalgás. — magyar irodalom, esztétika, magyar művelődési és politikai történelem, műrajz és festészet, — francia, angol, olasz és német nyelv. ének, zongora, hegedű, csimbalom, tánc és háztartás. — Minden tantárgyból hetenként kétszer tartatik előadás. Beirattási díj 2 ft. Tandíj tantárgyaként havonta 5 ft.

Beirattozni naponta lehet d. u. 3-6-ig 5-ig. — Bentlakó növendékek ellátási évi díja 600 ft. — Műkedvelők egyes alkalmi fellépésekre előkészítettnek. — Felvételnek teljesen kezdők és legmagasabb iskolát végzett növendékek. — A tanulmányokat mintegy feltehetően akor növendékeknek külön társalgóterem áll rendelkezésükre, hol hasznos és szórakoztató olvasmányokkal, idegen és magyar nyelvű társalgással tölthetik idejüket egy hivatalos tanárnő vezetésével.

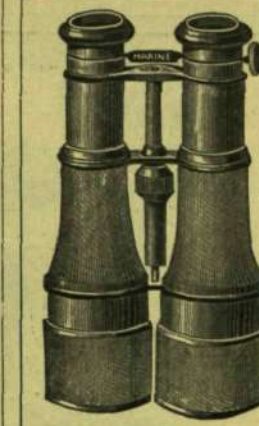
Beirattozni egyes tantárgyakra és rövidebb időre is lehet. — Az intézeti tanév 8 hónap. — Az intézetben minden második vasárnap tudományos előadások és művészeti előadások rendezetnek.

Bővebb felvilágosítást nyújt az igazgatóság. 7423

Ezredéves országos kiállítás „díszoklevél”
Magyar fém- és lámpaárú-gyár részvénytársaság
BUDAPEST-KÖBÁNYA
Petroleumlámpák
a leggyorsabb kivittől a legpazarabbig.
Herrmann M.-féle szab.
villamlámpák.
A létező legjobb petroleum lámpa.
Stylszerű ujdonságok.
Unikum-lámpa,
a legelőszérűbb használati lámpa.
Fém- és díszmútagyak.
Valódi király-olaj
a legjobb biztonsági petroleum.
Raktárak Budapestben.
V., Gizella-tér 1. sz.
VI., Teréz-körút és Király-utca sarkán. VIII., Üllői-út 2. sz., a Kalvin-tér sarkán. X., Jászberényi-út.
POZSONY: Lőrinczkapu-utca.
KOLOZSVÁR: Hid-utca 20. szám. 7422

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Kapható minden fűszer- és csomagoló-kereskedésben és cukrászdában. 7387

CALDERONI ÉS TÁRSA

Budapest, Váci- és Deák-utca sarkán.

Színházi látcsövek alumíniumból legkülönbözőbb kiállításban, kitűnő igegekkel, bőrtokban vagy elegáns peluche zacskókban. Női látcsövek fogantyúval. Legújabb Zeuss-féle távcsövek. Tábori vadász és versenylátcsövek legújabb átalakítással a tirage rapida. Salon lorgnettek. Orrcsipetők és szemlővegek arany, ezüst teknősbékaesetben keretben legjobb igegekkel. Stereoskop szekrények. Aneroi légnyommérők. Terem- és ablakhőmérők díszes kivitelben. Rajzeszközök. Dresdeni kísérletező szekrény (Experimentir-kasten). Laterna magikák. Kalidoscopok. Fényképezeti készülékek stb. dős választékban.

Dr. Suin de Bontemard-féle
zamatos

FOGPASZTA

a legjobbnak elismert fogtisztítószer,

utólráhatatlan hatású a fogak díszének és szépségének fenntartására. Mint antiszeptikus hatással, elűzi minden bűztől megóvja a szájat, úgy hogy a családokban ma már úgy a felnőttek, mint a gyermekek általán nélkülölhetetlen háztartási tárgyat becsülik és használják. Nagy csomag 70 kr., kicsi 35 kr.

Dr. BORCHARDT-féle illatos növény-zsappan

Kitűnőnek bizonyult mosósszer a bőr szépségének és épségének megővására. Briston hatása van az arczór tisztáltságnál stb. ellen, gyönyörű tulajdonsága csillogtatlan, a fűrdőkhoz keverve is üdös hatása van. Ár 42 kr.

Dr. Hartung-féle növény-pomád, elismert legjobb hajnöveztető, egy tégely 85 krajczár. **Dr. Hartung-féle kinahajolaj,** egy üveg 85 kr. **Dr. Linde-féle növény-rudhajkenő,** egy darab 50 kr. **Balsamos olajbogyózsappan,** egy csomag 35 kr. **Dr. Béranger-féle illatos koronaszapp,** az Eau de Cologne kiváló minőségű, ára 1 ft 35 és 75 kr. **Leader testápoló balzsamos földi dióolaj-zsappan,** egy db 25 kr., 4 db egy csomagba 80 kr.

Szélid hatása folytán kivált gyermekeknek és hölgyeknek ajánlatos.

Valamennyi fentebb felsorolt szab. cikk valódi minőségben kapható:
Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszertár, Király-utca 12. sz.
Tovább: Kőbányai Zsigmond utca, Korda Sándor, Thall-mayer és Seitz gyógyszerüzletek, a Nador-gyógyszertárban, valamint Magyarorszag legtöbb gyógyszerüzletében, gyógyszer-szer, dívatár- és illatszerkereskedésében. 7438

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVÜ ORÁZLETE.
Alapítva 1847.
Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. kincstár által engedélyezett és hivatalosan elismert. **ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE**
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

Szépség és egészség.
Korunk fényvilágja az idegesség
és vértelenség, melyből számtalan kör származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a **vasas chinabor**
1 üveg 1 ft 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 ft.
Sherryvel vagy kávéval és minden hasznos étellel együtt fogyasztva a legjobb chinabór és vasat tartalmazza.
Kinek van szeplője?
vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcon? Az teljes biztonság és vértelenség, melyből számtalan kör származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a **vasas chinabor**
1 üveg 1 ft 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 ft.
Kérek mennek Carlsbadba
hogy rossz gyomrát kinyitassák és újra jó működésűvé tegyék azt a csali otthon kényelmében, kevés költségű eloldik **PEPSIN-BOR**
használati útmutató, mely az ételt megemésztést segíti és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja **Cascara Sagrada** bór készítménye hatékony használatú és vértelenség ellen. **Nem keserű!** Minden lymam készítmény közt a legjobb. Az ezredéves országos kiállítás 70. kr. Postán franco küldve 1 ft 5 kr. Szappan hosszú 1 ár. 30 kr. 6 forint.
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.
Kapható Budapest: 7337
Török József gyógyszer. üzlet és minden magyarországi gyógyszerüzletben.

„A világ legjobb sámfája“
FÖLDVÁRY IMRE
 férfi divat és fehérnemű
 raktárában.
 Budapest, IV., Koronaher-
 czege-utca 11. sz. és VIII.,
 Kerepesi-út 9. 7440
 Férfi ingek, Jäger-árak,
 vadász és sport-cikkék dús
 választékban kaphatók.
 Kertyük és Nyakkendők.

**Legalkalmasabb
ajándék!**
 125 db valódi ritka levél-
 bélyeg: Argentina,
 Ausztrália, Aranypart, Baden,
 Barbados, Bermuda, Bolivia,
 Canada, Ceylon, Costa Rica,
 Egyptom, Görög, Gibraltar, Honduras,
 Jöremény Lombard, Mexico,
 Orange, Perzsa, Sanmarino, Salvador,
 Török, Uruguay, Venezuela,
 stb. csak 3 ft. Vétel, eladás és cseré-
 les beküldök minden országból Albumok 10 krtól feljebb.
FALUDI ZSIGMOND, Budapest, VI., O-utca 35.
 Bel- és külföldi bélyegkereskedő. 7414

Dr. Hőgyes korszakos találmánya
Asbest-talpbélés
 Nincs bőrkeményítés!
 Nincs lábizzadás
 Nincs meghűlés!
 Nincs semmiféle lábbaj!
 Követeljük az
Asbest-talpbélést
 cipészeinktől.
 Felnőtteknek 35-45 szalmig
 páronként 1.30
 Gyermeknek 20-34 szalmig
 páronként 1.20
 csak utánvét mellett.
 Dr. Hőgyes találmányát
 szabadalom védi minden
 országban. — Bővebb felvi-
 lágosítást kézzel ad
„Az Által. magyar asbestárny-gyár“
 Budapest, VI., Sziv-utca 18.
 Kapható minden cipő- és cipészke-
 lletben. 7325

Dohányzók!
Cigaretták
 papir nélkül!
MOPS
SUPERIORES
 Tollszipóká szivarkák szabadalm. szűrővel.
BAYONETAS
 Árjegyzékét díjtalanul küld
EGGIMANN & HEDIGER
 BIEL Schweiz. 7349

EISENSCHIML és WACHTL
 Budapest, Váci-utca 12. 7439
 Bécs, I., Kärnthnerstrasse 20. és
 VII., Kaiserstrasse 62.
 Karácsonyi és újévi ajándékok, fénykép-
 szeti készülékek, Diaphani képek, kerete-
 zések, passapartok és képállványok a leg-
 finomabb és legolcsóbb kivitelben.
 Árjegyzékek ingyen és bérmentesen.

**KOTILLIONOK, TOUROK,
TÁNCZRENDEK**
 és mindenféle 7441
FARSANGI KELLÉKEK
 legolcsóbb és legeszesőbb előállításban kaphatók
RUMBOLD gyárosnál.
 Budapest, Muzemkört 31.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
 Budapest, IV., Régi posta-u. 5. 7425
 Alapítva 1876.
 Veszek! Eladok! Cserélek!

**A BITTNER-féle
CONIFEREN-SPRIT**
 a beteg- és gyermek-
 szobákból sohase hiányozzék,
 mert szénasavat tartalmaz
 és a légzőszervekre csodálatos
 jótékony hatással van.
 A sokféle utánzatoktól tessék óvakodni
 és mindig csak olyan üveggel szivesked-
 jék kémi, a melyek olyan védjeggyel
 vannak ellátva, mint a minőséget állít:
BITTNER gyógyszerész Reichenau, Alsó-Ausztria.
 1 üveg 80 kr. — 6 üveg 4 ft. — Széthintő 1 ft 80 kr.
 Főraktárak Budapestben:
 Török József gyógyszerár, VI. Király-u. 12. — Thallmayer
 és Seitz V., Zrínyi-utca 3. — Kochmeister Frigyes utóda
 V. Nagy Korona-utca 34. 7430

BALI kelmék gyönyörű ajándékok
 damaszt- és gaze-okban, ponges, crep, armur stb. fazonban; egy-
 mint fekete, fehér és színes selyemtekintélyben, a jó hordhatóságot
 jótállással. Kézelelőn elárulnak magánosok részére, portó- és
 vámentesen igent gyári áron a házhoz szállítva. Ezer meg ezer
 elismerő irat. Kérjen Ön mintákat a kívántak megjelölésével.
GRIEDER ADOLF és TSA
 Királyi szállítók
 selyemkelme-gyárak szövetsége Zürich. 7378

Csecsemők mesterséges táplálása
 dr. Soxhlet tanár legújabb szabad.
 tej-sterilizáló aparatusai
 Eredeti gyártmány ára 13 ft.
 Valamennyi ezek gyermekágya-
 soknak és betegápolásra a leg-
 szolidabb kivitelben és legolcsóbb
 áron kaphatók. 7474
KELETI J.-nél,
 BUDAPEST,
 IV. Koronahercege-utca 17.
 Kimerítő árjegyzékek ingyen.
 Mint általánosan ismeretes, a Richter-féle
Horgony-Kőépítőszekrények

a gyermekek
legkedveltebb
játéka.
 Az egyedüli
játék, mely a
gyermekek
figyelmét tar-
tosan leköt és
mely nem lesz
már egy pár
nap múlva sa-
roksa téve.
 Ezért a leg-
olcsóbb aján-
dék és magas
nevelési értéke
és kitűnő kivi-
tele miatt egy-
szersmind a
legalkalmasabb
ajándék is.
 Általában a le-
jobb, mit gyermekeknek játék-
és foglalkozási szerül ajándékozhatunk.
 A Horgony-Kőépítőszekrények 40, 75, 90 krtól
egészen 6 ft-ig és magasabb áron minden fin-
omabb játékszert-üzletben kaphatók és a valódiság jö-
vel.
 „Horgony“ védjeggyel vannak ellátva.
Figyelemre méltó! Egyedül valódi kőépítőszekrények
 ismeretes utánzóit a közönséget az által vezeték tévútra,
 hogy jó hírnév k ö vendő eredeti gyártmányunkat drá-
 gának nevezik. Ilyen valótlán állítás által azonban
 ne hagyjuk magunkat félrevezetni, hanem összehason-
 lítás c eljából tudunk hamarosan a képes árjegyzék be-
 kívánandó és az oly durva és nagyon tolató módon
 felajánlott kőépítőszekrény mi t kisebb értékű utánzat,
 a minő is, keményen visszatartandó. Csak a „horgony-
 védjeggyel ellátott kőépítőszekrények valódiak.
 Utoljára kitűntetve 1897-ben, Lipcsében az arany
 érmmel.
Richter F. Ad. és társa.
 Első osztr.-magy. csász. és kir. szabadalmazott kőépítőszekrény-gyár.
 Iroda és raktár: I. Operng. 16, Bécs, gyár. XIII. (Hietzing)
 Rudolstadt (Thür.), Otten, Rotterdam, London, New-York,
 215 Pearl-Street.
 Új! Türelem-megpróbaló és „Horgony“ c. társasjáté :
 bővebbet az árjegyzékben találhatunk. 7442

Festty társaság körkép palotájában
 Városliget 7368
**Krisztus a keresztfán
és Jeruzsálem**
 óriási körkép. Látható.
 reggel 9 órától este 4 óráig.
 Az esti órákban villanyvilágításnál.
 Belépő díj 50 kr.
 Gyermekjegy 30 krajczár.

La Première Marque du Monde GUERLAIN

Parfumeur. — Fabrique à Bécon-les-Bruyères (Seine). — Magasins : 15, Rue de la Paix, PARIS

„Eau de Cologne Higimonienne“
 Délicieux parfum très apprécié
 pour la toilette du Corps.

„Crème de Fraises“
 Cold-Cream Spécial
 Pour tonifier et adoucir la peau.

„Jardin de mon Cœur“
 Extrait pour le Mouchoir
 Remarquable par sa distinction.

„Savon Sapocti“
 au Blanc de Balerno.
 Absolument neutre pour la figure et les mains.

A „Vasárnapi Ujság” 1897-ik második félévi képmelléklete.

BUDAVÁR VISSZAVÉTELE 1686-BAN.

BENCZÜR GYULA FESTMÉNYE.

52. SZÁM. 1897.

BUDAPEST, DECEMBER 26.

44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 frt. Külföldi előfizetéseket a postailag megfizetett utalványokkal is lehet fizetni. Előfizetési díjak: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre ... 6 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre ... 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK félévre ... 2 frt. 50.

Roskovics Ignác rajza.

BETLEHEM.

— Szentföldi útinaplómból. —

Irta Roskovics Ignác.

KORA REGGEL jelenté József, a vezetőnk, hogy a kocsit lent vár. Jó kedvvel siettünk helyet foglalni, s a két szürke kocsizogva haladt Jeruzsálemnek ilyenkor már-már népes utcáin végig a jaffai kapu felé. Itt, a Zion hegyén, mely alatt Betlehem felé vezet az út, emelkedik Dávid vára. A csitadellának érdekesen változatos falai, szép tornyai erről az oldalról nagyon érdekessé teszik Jeruzsálem festői képét.

A nap ragyogott, a levegő meleg, mégis üde, tiszta és kellemes volt. Kitűnő kocsitunk lefelé ereszkedett a Himnon völgyébe, el a Szultán-tónál, a Johanniták telepe mellett, jól mivelt kertek és szántóföldek között haladván. Itt a völgy kelet felé kanyarodik. Egy kopár szikla-dombot a *Gonosz-tanács* hegyének neveznek. A délnak fölfelé emelkedő úton messziről látható a komor külsejű *Mar Elias* görög zárda. A hagyomány szerint az agg Simeon házának helyén épült és az előtte lévő kútból erre mentében a szent család is ivott. E hely éppen a felén van a Betlehembe vezető másfél órai útnak. Itató

Roskovics Ignác rajza.

BETLEHEM ÉJJELE.

hely, s most is öszvér, szamár, teve, s kocsin és gyalog menő utasok hemzsegték a kút környékén. E szép magaslaton lepte meg táborukban az alvó filiszteusokat Dávid király. Tovább menve Betlehem felé, az útszélen találjuk *Rachel sírját*. A keleties, kupolás hely közös tisztelet tárgya a keresztény, zsidó és mohamedán hívőknek. Mózes szerint Rachel útra kelvén Eufratába, miután fiát, Benjaminget meg-

szülte, meghalt és itt temették el. Sírja fölött hajdanta pyramis állt tizenkét kőből, a tizenkét nemzetség jeléül. A tizenötödik században újra építették, s a jelen időkig ismét több változáson ment keresztül.

A mint a dombra följutunk, szemben látjuk a hegyoldalon Betlehemet. Fehér házai, terjedelmes szép vidéke szemképrázatos fényben úszott, ragyogott a már forró nap sugaraiban.

A betlehemiek nagy fáradsággal, szorgalommal mivelik földjeiket, s nem a föld jósága, de a szorgalom eredménye, hogy itt olaj-, füge- és egyéb fák, egyáltalán a növényzet dúsabb, mint Jeruzsálem más vidékén; bora is a legkedveltebb. Lakosai földmívelésen kívül főképp juhtenyésztéssel foglalkoznak. Ezek a mi magyar nagy fűrtös bundájú birkáinkhoz hasonlóak.

Betlehem két dombon terül el, melyeket egy hegyhát köt össze. Fehér mészkőből épült lapos házai, mint valami kockakahalmaz, sajátos hatást tesznek a nézőre. Megérkezvén a városba, szűk utcái nagy kőfalak között megyünk és szinte megkönnyebbülünk, a mint

DÁVID VÁRA JERUZSÁLEMBEN, BETLEHEM FELŐL NÉZVE.